

Petroleumskontrakter V 2014

Endringsreglene i NF 05/07

Sondre Dyrland, dr. juris, advokat i Kluge

(basert på forelesningene til professor dr. juris Knut Kaasen)

1. PLASSERING AV EMNET

1.1 Ensidig rett – og plikt

- Ensidig rett for en part til å endre den annens plikter under kontrakten
- Leverandørens forpliktelser på leveringstidspunktet er endret i forhold til forpliktelsene etter kontrakten da den ble inngått

Intet prosjekt uten endringer

- i den **klassiske form** med VOer
- eller i **andre situasjoner**
der partenes plikter
med eller uten hensikt
endres i kontraktperioden

CHANGING THE CONTRACT

Rights and obligations
at
Contract
Award

Changed
rights and obligations
at
delivery

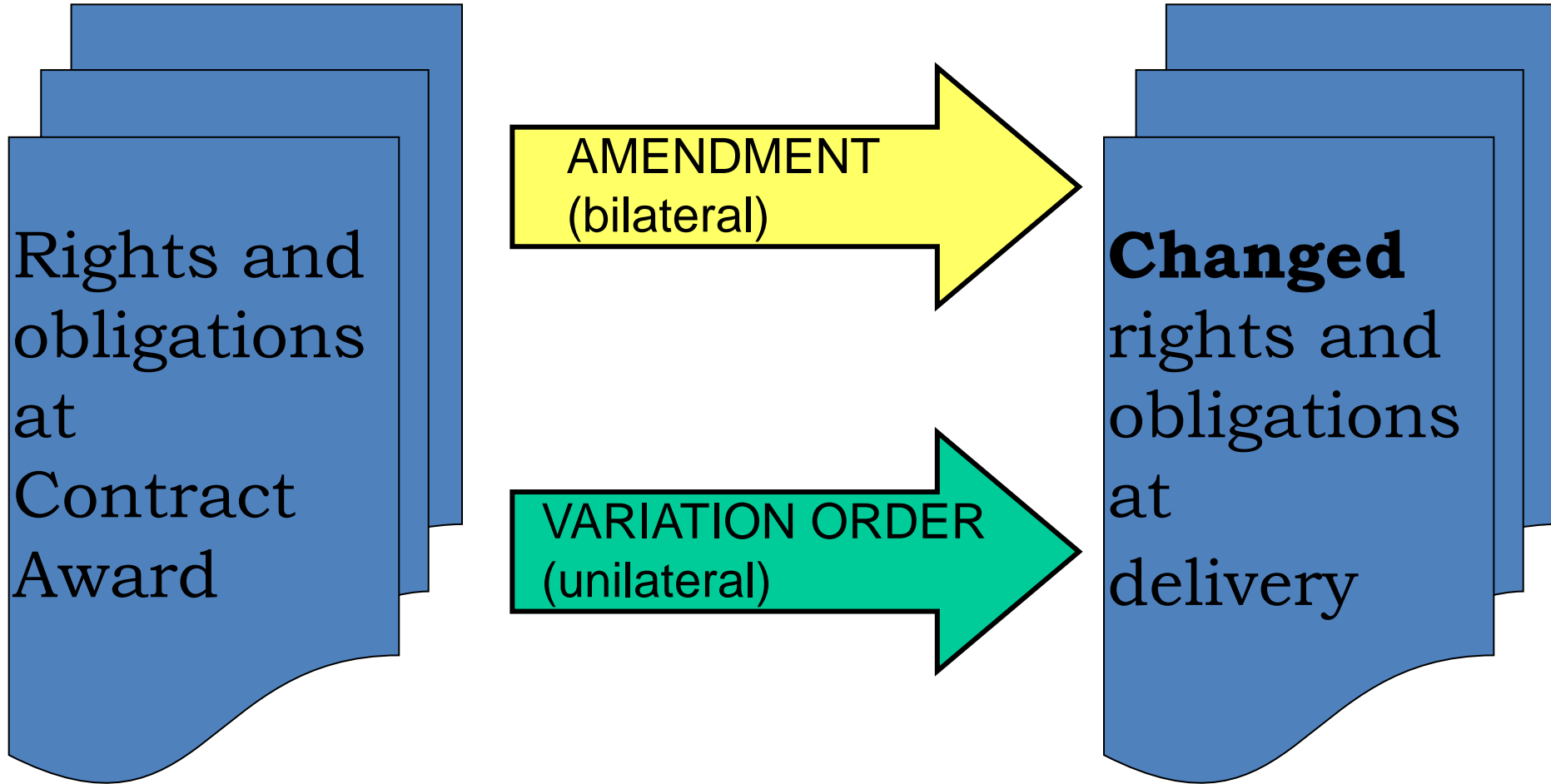
CHANGING THE CONTRACT

Rights and obligations at Contract Award

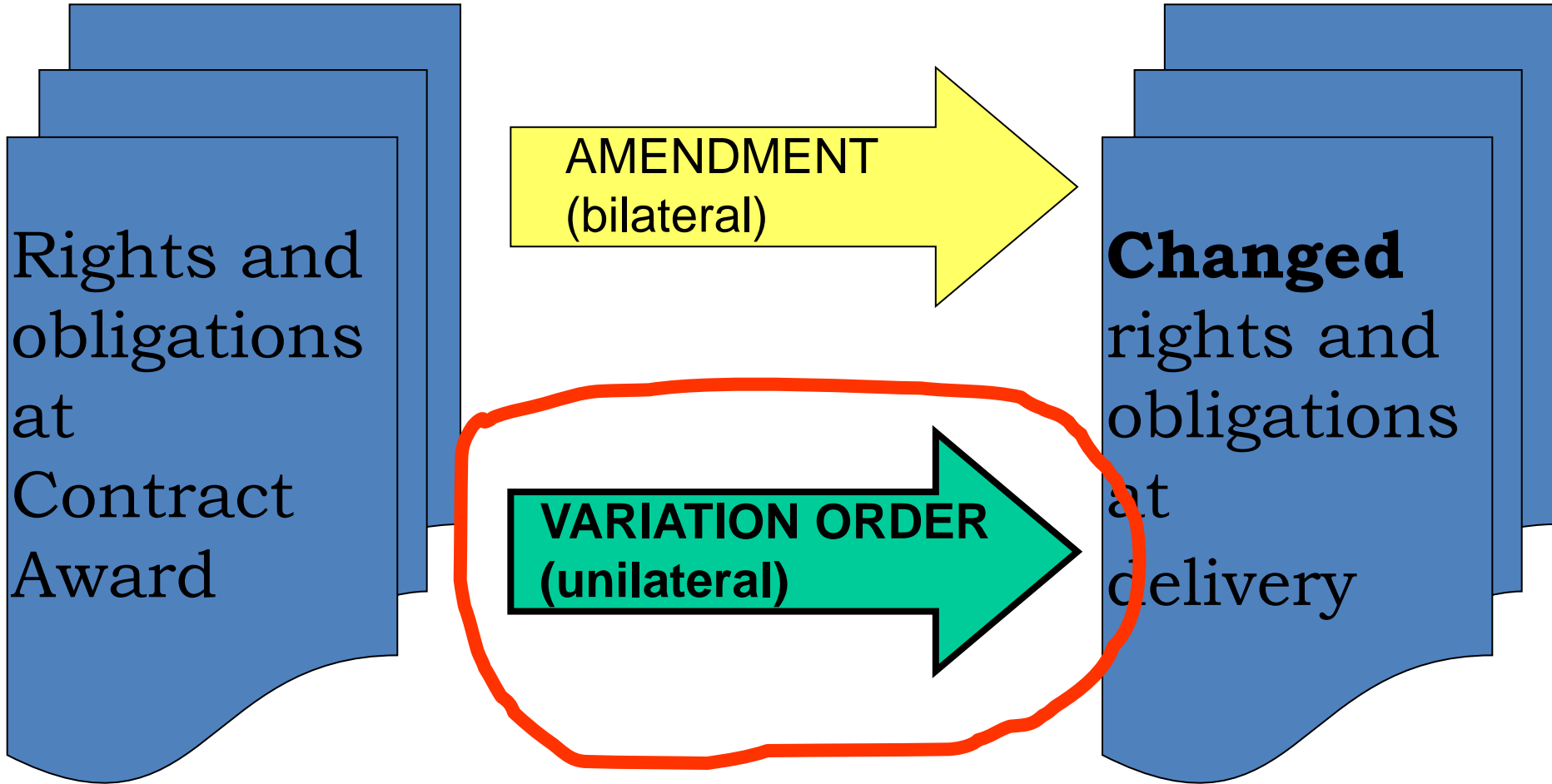
NUMEROUS REASONS

Changed rights and obligations at delivery

CHANGING THE CONTRACT

CHANGING THE CONTRACT

1.1 Ensidig rett – og plikt

- Ensidig rett til å endre i stedet for gjensidig avtale om endring
- Drastisk brudd på barnelærdommen om gjensidig bindende kontrakter?
 - Avtalt endringsrett
 - Bakgrunnsrettens alternativer

Hvordan håndtere dynamikk?

OPSJONER

Hvordan håndtere dynamikk?

OPSJONER

Bakgrunnsrett

Hvordan håndtere dynamikk?

OPSJONER

Bakgrunnsrett

**ENDRINGS
-REGLER**

1.2 Mest særpregede trekk ved fabrikasjonskontraktene

- NF
- NTK
- Andre

1.3 Men ikke enestående for petroleumskontraktene

- Entreprise
- Skipsbygging
- Datakontrakter
- Lovgivning: Bustadoppføringslova §§ 9 og 42

Bustadoppføringslova

§ 9. *Endringar og tilleggsarbeid*

Forbrukaren kan krevje endringar i arbeidet og påleggje entreprenøren å utføre tilleggsarbeid som står i samanheng med den ytinga som er avtalt, og som ikkje i omfang eller karakter skil seg vesentleg frå denne ytinga.

Forbrukaren kan likevel ikkje krevje endringar eller tilleggsarbeid dersom dette ville føre til ulemper for entreprenøren som ikkje står i høve til forbrukarens interesse i å krevje endringa eller tilleggsarbeidet.

Det kan avtalast på førehand at forbrukaren ikkje kan krevje endringar eller tilleggsarbeid som vil endre vederlaget med 15 prosent eller meir.

Entreprenøren kan krevje at tinging på endringar eller tilleggsarbeid blir gjord skriftleg.

Føresegner om vederlaget i samband med endringar eller tilleggsarbeid står i § 42.

Bustadoppføringslova

§ 42. *Justering for endringar og tilleggsarbeid*

Partane kan krevje justering av vederlaget som følgje av endringar og tilleggsarbeid i den mon det følgjer av den opprinnelege avtalen eller er fastsett i særskilt skriftleg avtale om endringane eller tilleggsarbeidet.

Elles kan justering av avtalt vederlag berre krevjast

a. dersom krav på tillegg eller frådrag er framsett i samband med kravet om endringar eller tilleggsarbeid, eller

b. i den mon den andre parten måtte skjøne at endringane eller tilleggsarbeidet ville føre til eit slikt krav.

Justering av vederlaget etter andre ledd skal skje på grunnlag av nødvendig kostnadsauke eller oppnåeleg innsparing for entreprenøren med tilsvarande endring av entreprenørens påslag.

1.4 NF/NTK mest komplett

Art. 12 RETT TIL ENDRING AV ARBEIDET

Art. 13 VIRKNINGENE AV ENDRING AV ARBEIDET

Art. 14 UTSTEDELSE AV ENDRINGSORDRE

Art. 15 KONSEKVENSER AV UTSTEDT ENDRINGSORDRE. TVIST OM KONSEKVENSER

Art. 16 TVIST OM HVORVIDT ENDRING AV ARBEIDET FORELIGGER. OMTVISTET ENDRINGSORDRE

1.5 «Dynamisk kontraktsrett»

1.6 Rettsmaterialet

- Standardene selv
- Petrus: Ekspertavgjørelser med mer
- Litteratur: Kaasens kommentar mv.
- «Bakgrunnsrett»?

**2. SÆRPREG VED
FABRIKASJONSKONTRAKTER.
RETTLIG PLASSERING.**

2.1 Relevant for rettslig plassering

- Uferdig kontraktsgrunnlag; bevegelig mål
- Bestillers medvirkning; fordeling av naturalytelser
- Omfattende regulering av prosessen frem til levering
- Formalisert kontraktsadministrasjon med preklusjonsregler

2.2 Er dette kjøpsrett?

- Kjl. § 2,1: «Tilvirkning», «vesentlig del av materialet»
- Kjl. § 3: Avtale og handelsbruk går foran
- Praktiske konsekvenser? (Jfr. f.eks. kjl. § 50, kjøperens medvirkning)

KJØPSLOVEN

Er det kjøpsrett?

§ 2. Tilvirkingskjøp. Tjenesteavtale.

(1) Loven gjelder bestilling av ting som skal tilvirkes, når ikke den som bestiller skal skaffe en vesentlig del av materialet. Loven gjelder ikke avtale om oppføring av bygning eller annet anlegg på fast eiendom.

(2) Loven gjelder ikke avtale som pålegger den part som skal levere tingen, også å utføre arbeid eller annen tjeneste, og dette utgjør den overveiende del av hans forpliktelser.

Er det kjøpsrett?

KJØPSLOVEN

§ 3. *Avtale og handelsbruk.*

Bestemmelsene i loven gjelder ikke for så vidt annet følger av avtalen, etablert praksis mellom partene, eller handelsbruk eller annen sedvane som må anses bindende mellom partene.

Er det kjøpsrett?

KJØPSLOVEN

Kjøperens medvirkning ved oppfyllelse av kjøpet

§ 50. Kjøperen skal

(a) yte slik medvirkning som det er rimelig å vente av ham for at selgeren skal kunne oppfylle kjøpet, og

(b) overta tingen ved å hente eller motta den.

2.3 Verksleie/entreprise?

Store norske leksikon:

«Verksleie, verkskontrakt, i rettspråket en kontrakt hvor den ene part (verksmesteren, entreprenøren) forplikter seg til mot vederlag å utføre et bestemt arbeid for den annen part (verksherren), f.eks. bygge et hus, reparere en bil. Verksleie regnes til arbeidskontraktene i videre forstand, men forpliktelsens gjenstand er ikke arbeidet, men det avtalte arbeidsprodukt, og verksmesteren har risikoen for at dette presteres til fastsatt tid. Ved dette skiller verksleie seg fra den annen hovedklasse av arbeidskontrakter, *arbeidsleie*, se [arbeidsavtale](#). Mens arbeidsleie er en kontrakt om en arbeidsmengde, er verksleie en kontrakt om et arbeidsresultat. Da man ikke har særskilte lovregler om verksleiekontrakter i norsk rett (bortsett fra fraktavtaler), kommer alminnelige kontraktsregler til anvendelse. Særskilt for løsøre fastsetter kjøpsloven av 13. mai 1988 § 2 at loven gjelder bestilling av ting som skal tilvirkes, når ikke den som bestiller skal skaffe en vesentlig del av materialet. Loven gjelder heller ikke avtale som pålegger den part som skal levere tingen, også å utføre arbeid eller annen tjeneste, og dette utgjør den overveiende del av hans forpliktelser.»

2.4 Bruk av bakgrunnsrett til analyse og oppgaveløsning.

- Eks. Salhusdommen (Rt 1999-922)

Rt-1999-922 Salhusbrodommen

Bruk av bakgrunnsrett

Entreprenøren fikk ikke medhold i krav om tilleggsbetaling for merutgifter i forbindelse med uforutsette vansker under sveisingen av høyfast stål ved byggingen av en flytebro i stål.

Entreprenøren var nærmest til å bære risikoen for at sveiseprosessen ble uventet komplisert og kostbar. Tre dommer bygget på læren om bristende forutsetninger, mens to dommere bygget på avtaleloven §36. - Vederlag fordi konstruksjonen av pontongfestene mot brokarene ble endret etter kontraktens inngåelse, ble fastsatt etter kontraktens enhetspriser for stålarbeider.

Salhusbrodommen

“Spesielt med sikte på bristende forutsetninger i entrepriserforhold nevner jeg at høyesterettsadvokat Arne Bech i Entreprisekontrakter - risiko og ansvar (Norsk forsikringsjuridisk forenings publikasjoner nr. 48 1962) side 13 ut fra voldgiftspraksis uttaler at det er "berettiget å si at vår rett anerkjenner som en relevant forutsetning for entreprenørens pris at situasjonen er normal i forhold til en nøktern vurdering av tilgjengelige data. En vesentlig svikt i disse forutsetninger og dermed en vesentlig svikt i grunnlaget for kalkylen gir entreprenøren rett til justering av kontrakten." “

(s. 931)

Flertallet

Salhusbrodommen

“Ut fra det jeg har sitert fra de to håndbøkene og sveisemanualen kan AF etter min mening vanskelig høres med at sprekkrisikoen ved å sveise under de kontraktsgitte betingelsene i vår sak kom helt overraskende. AF hadde grunn til å regne med at det kunne bli behov for bruk av for- og ettervarme opp til det nivå som faktisk viste seg nødvendig.”

(s. 238)

Salhusbrodommen

“Det jeg har sagt, innebærer at den urimelighetsvurderingen som skal foretas etter avtaleloven §36, vil ligge nær opp til den relevansvurderingen som skal foretas etter læren om bristende forutsetninger. Men avtaleloven §36 spør ikke etter faktiske eller hypotetiske forutsetninger hos entreprenøren, og heller ikke etter slike forutsetningers betydning som motiv for å ha inngått kontrakten med den vederlagsbestemmelsen som foreligger. Man kan gå rett på det sentrale spørsmål om hvor risikoen skal plasseres.”

(s.943)

3. HVORFOR ER DET BEHOV FOR ENDRINGSREGLER?

3.1 De ytre omstendigheter

- Prosjektering parallelt med bygging
- Sammenheng med andre kontrakter i stort prosjekt
- Endrede rammevilkår (fra natur eller myndigheter)
- Endrede kommersielle vurderinger

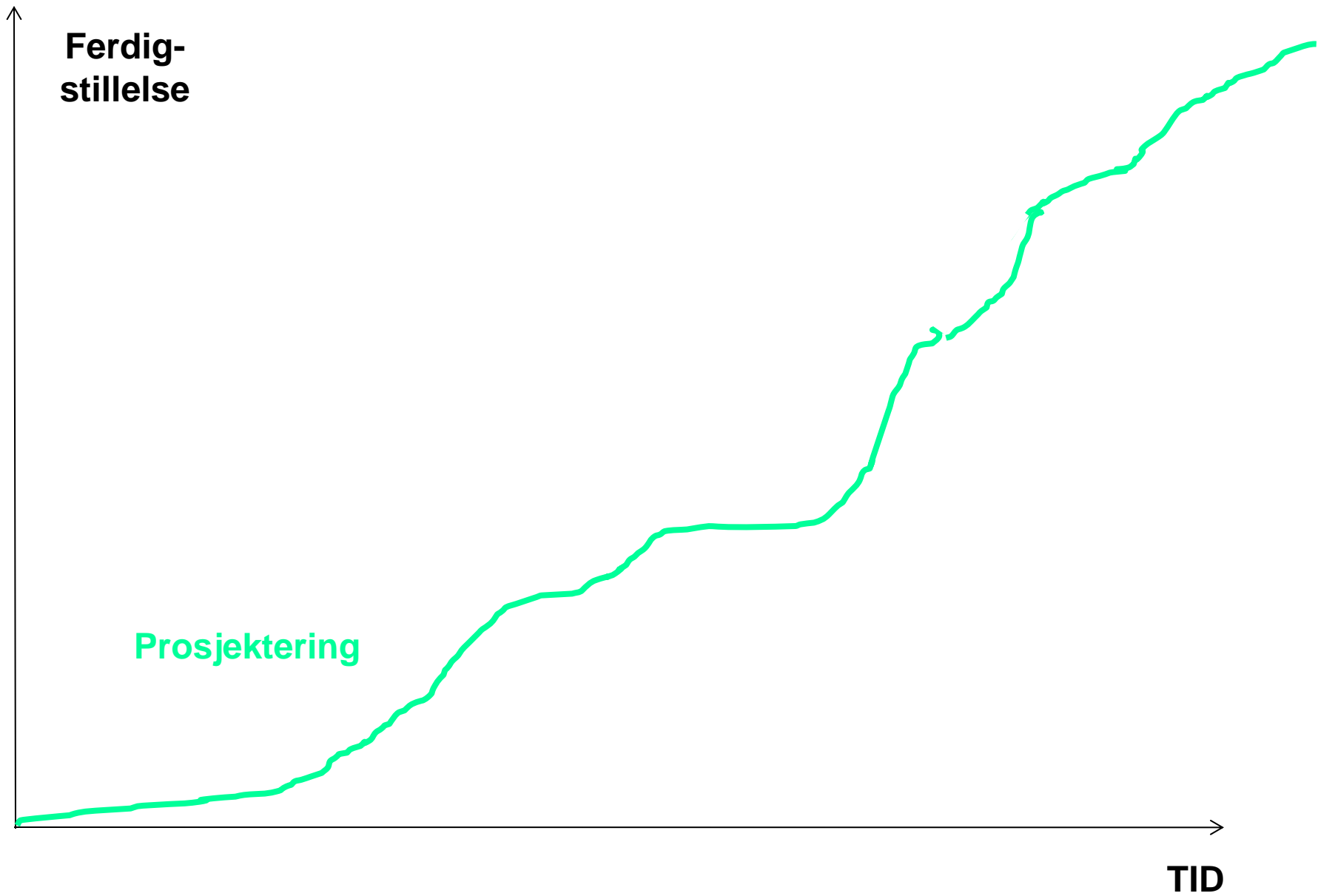
BEHOVET for endringsregler

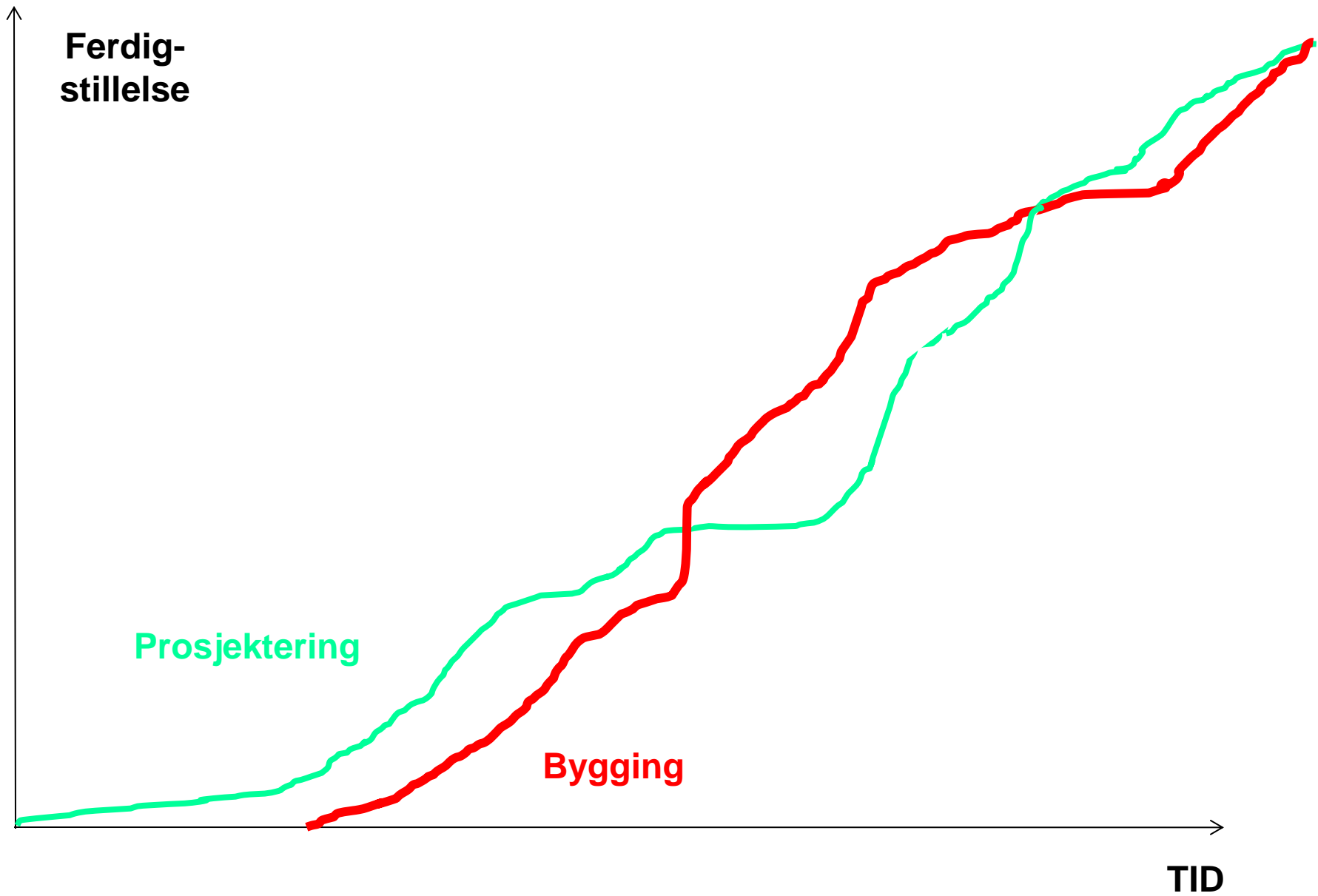
1

Prosjek-
tering
parallelt
med
bygging

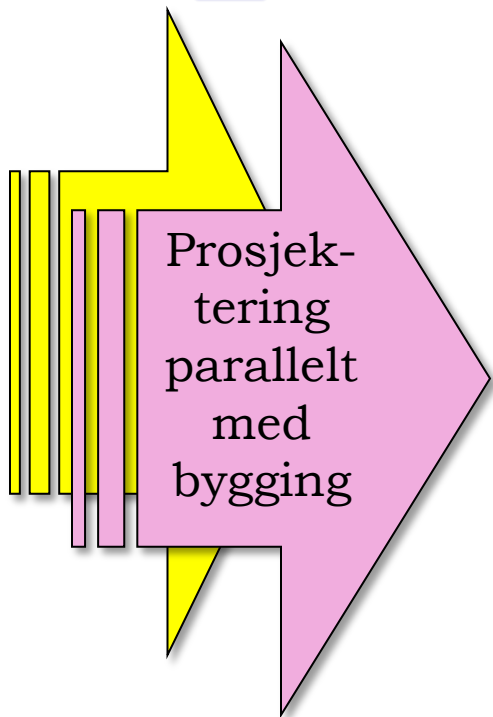

BEHOVET for endringsregler

1

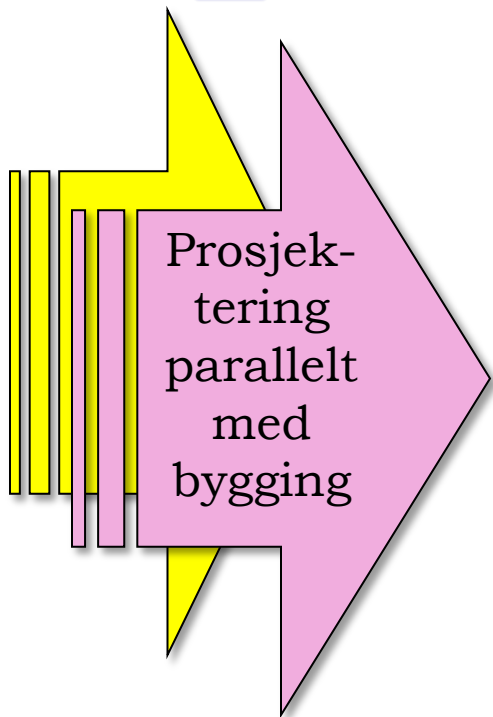

2

BEHOVET for endringsregler

1

2

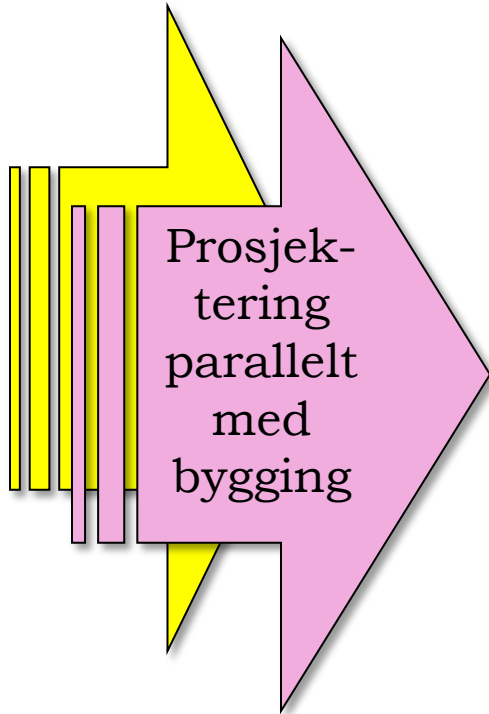

3

BEHOVET for endringsregler

1

2

3

4

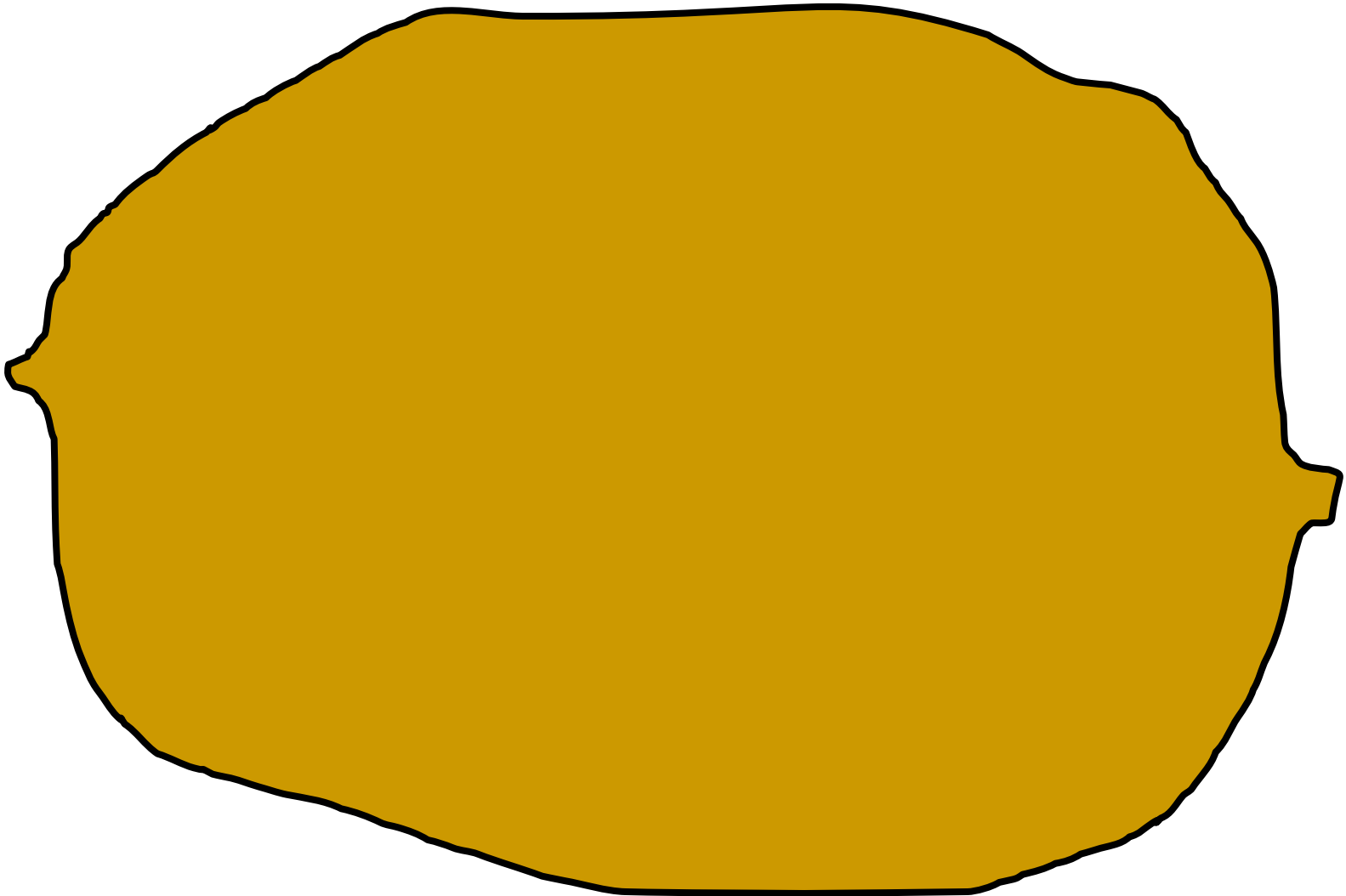

3.2 Selskapets derav følgende behov

- «Riktig ting til riktig tid»
- Uten å måtte forhandle
- Altså: Adgang til ensidig å instruere

SELKAPETS NØTTESKALL

(An artist's impression)

SELSKAPETS NØTTESKALL

(An artist's impression)

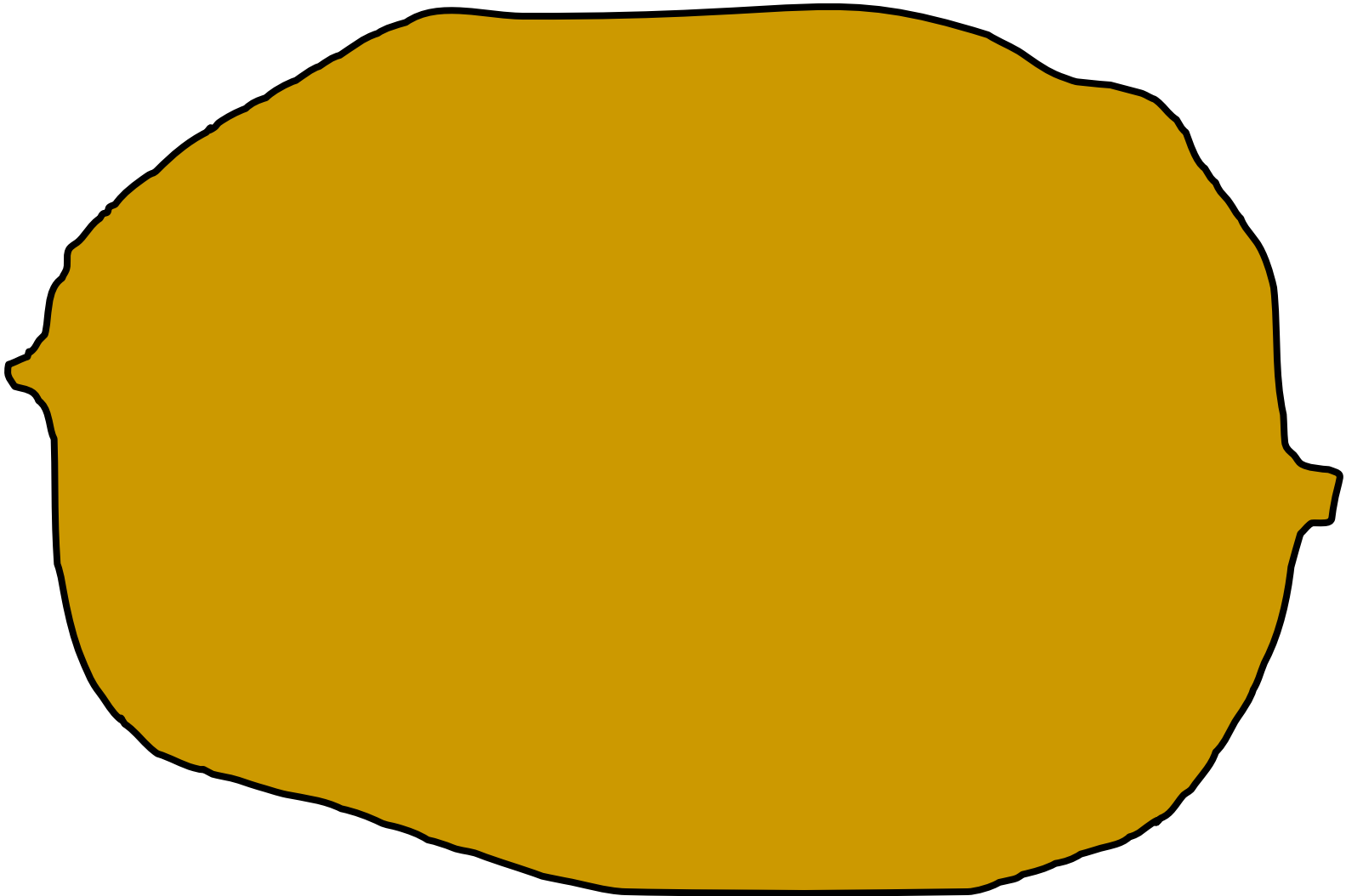

3.3 Leverandørens *resulterende* behov

- Få kompensasjon for endrede krav
- Altså: Bevare forhandlingsposisjon

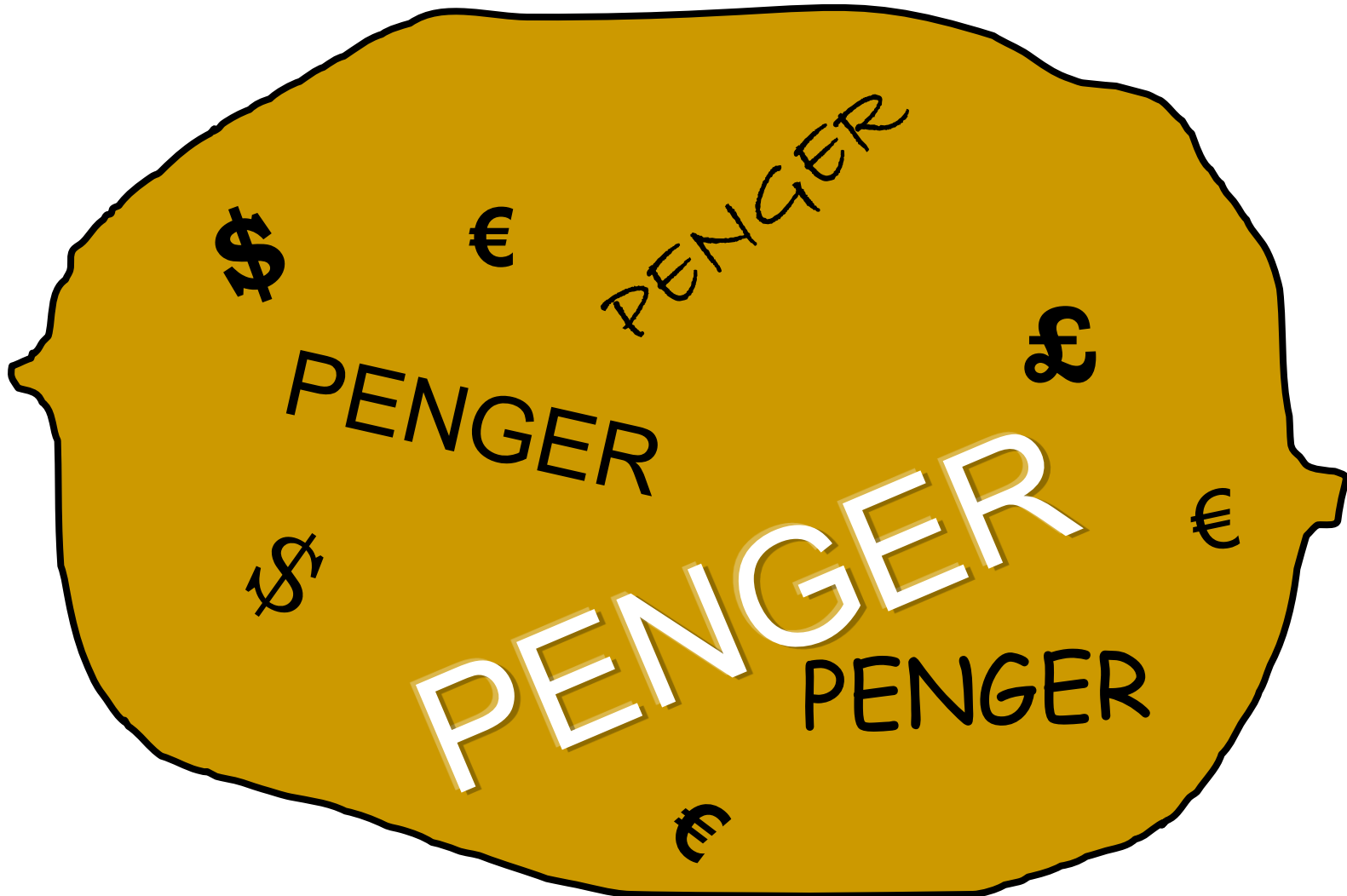
LEVERANDØRENS NØTTESKALL

(An artist's impression)

LEVERANDØRENS NØTTESKALL

(An artist's impression)

3.4 Hvordan balansere behovene?

- «Hoppeplikt», men til gjengjeld
- Rimelig adgang til kompensasjon
 - materielt
 - prosessuelt

HENSYN og BALANSE

BESTILLER

”Nøtteskallet”:

Riktig ting til riktig tid

- Vid instruksjonsadgang
- ”Hoppeplikt” for leverandøren

HENSYN og BALANSE

BESTILLER

”Nøtteskallet”:

Riktig ting til riktig tid

- Vid instruksjonsadgang
- ”Hoppeplikt” for leverandøren

LEVERANDØR

”Nøtteskallet”:

Få kompensert

- Iverksettelse betinget av avtale om virkninger

HENSYN og BALANSE

BESTILLER

”Nøtteskallet”:

Riktig ting til riktig tid

- Vid instruksjonsadgang
- ”Hoppeplikt” for leverandøren

LEVERANDØR

”Nøtteskallet”:

Få kompensert

- Iverksettelse betinget av avtale om virkninger
 - **Subsidiært:**
Kontraktssystem som sikrer
 - adekvat kompensasjon
 - som er rimelig tilgjengelig

HENSYN og BALANSE

BESTILLER

”Nøtteskallet”:

Riktig ting til riktig tid

- Vid instruksjonsadgang
- ”Hoppeplikt” for leverandøren

LEVERANDØR

”Nøtteskallet”:

Få kompensert

- Iverksettelse betinget av avtale om virkninger
- *Subsidiært*:
Kontraktssystem som sikrer
 - adekvat kompensasjon
 - som er rimelig tilgjengelig

HENSYN og BALANSE

BESTILLER

”Nøtteskallet”:

Riktig ting til riktig tid

- Vid instruksjonsadgang
- ”Hoppeplikt” for leverandøren

LEVERANDØR

”Nøtteskallet”:

Få kompensert

- Iverksettelse betinget av avtale om virkninger
- *Subsidiært:*
Kontraktssystem som sikrer
 - adekvat kompensasjon
 - som er rimelig tilgjengelig

BALANSERINGEN: Kontraksregler om

- **kompensasjonsnivå (tid / pris)**
- **prosedyrer for å få kompensasjon**

HENSYN og BALANSE

BESTILLER

”Nøtteskallet”:

Riktig ting til riktig tid

- Vid instruksjonsadgang
- ”Hoppeplikt” for leverandøren

LEVERANDØR

”Nøtteskallet”:

Få kompensert

- Iverksettelse betinget av avtale om virkninger
- *Subsidiært:*
Kontraktssystem som sikrer
 - adekvat kompensasjon
 - som er rimelig tilgjengelig

BALANSERINGEN: Kontraksregler om

- **kompensasjonsnivå (tid / pris)**
- **prosedyrer for å få kompensasjon**
 - ved tvist om hvorvidt situasjonen krever kompensasjon
 - ved tvist om kompensasjonens omfang

4. OVERSIKT OVER ENDRINGSREGLENE I ART. 12-16

4.1 «En kontrakt om hvordan kontrakten kan endres av den ene part»

4.2 Materielt: To hovedelementer

- Selskapets endringskompetanse: vilkår og rekkevidde
- Virkningene av at endringskompetansen brukes

**En kontrakt
om
hvordan kontrakten
kan endres
av den ene part**

Altså regler om:

Selskapets
endringskompetanse

Virkninger
av at
endringskompetansen
brukes

4.3 De materielle reglene må innrammes av saksbehandlingsregler

- Hvorfor?
- Hvordan?
- Balansen mellom det perfekte og det mulige

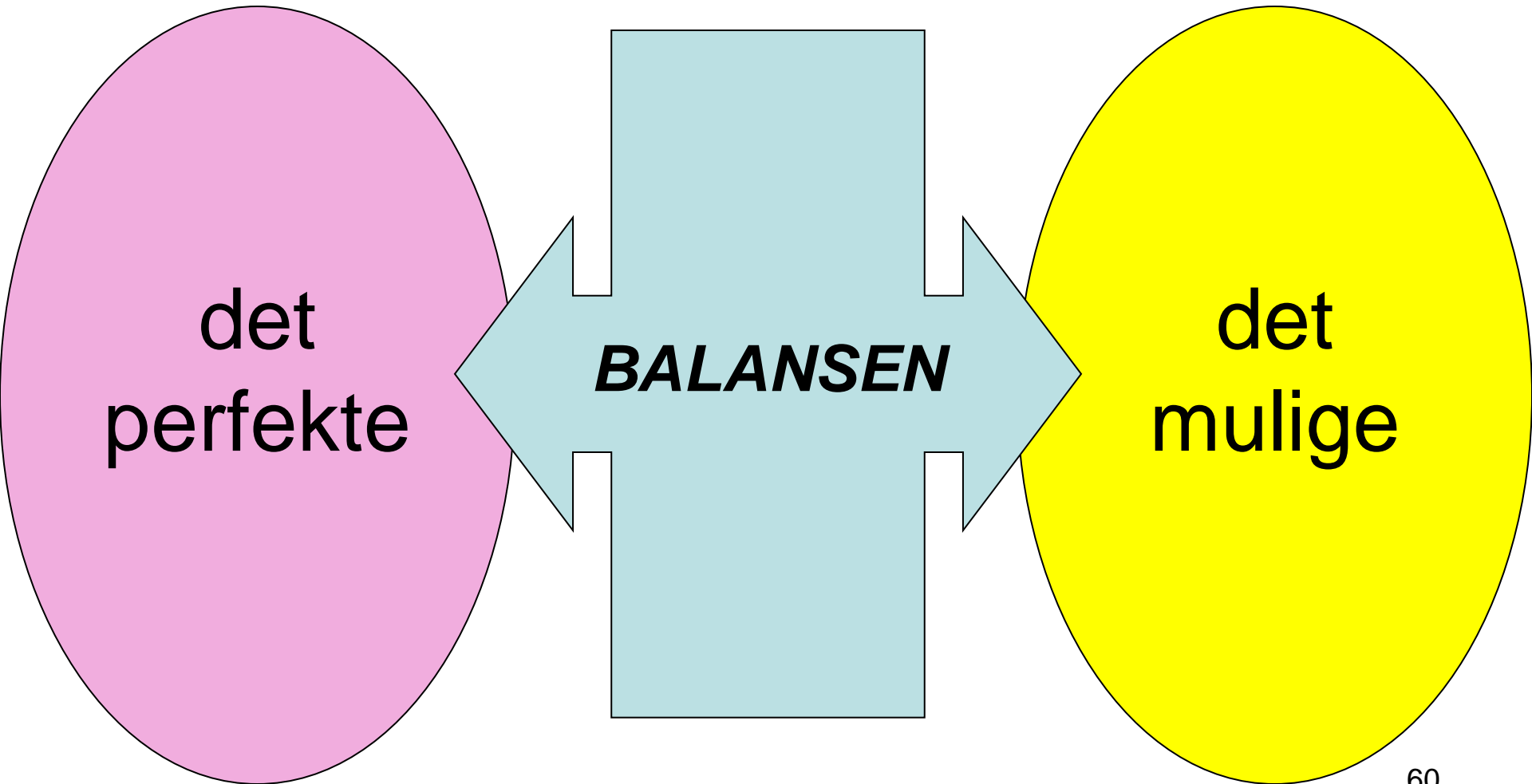
**En kontrakt
om
hvordan kontrakten
kan endres
av den ene part**

Selskapets
endringskompetanse

Virkninger
av at
endringskompetansen
brukes

Innrammet av SAKSBEHANDLINGSREGLER

Utfordringen:

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (NF07)

Art. 12 RETT TIL ENDRING AV ARBEIDET

12.1 Selskapet har rett til å gi pålegg om slike Endringer av Arbeidet som etter Selskapets oppfatning er ønskelige.

Endringer av Arbeidet kan angå økning eller reduksjon i omfang, eller endring av karakter, kvalitet, art eller utførelse av Arbeidet eller noen del av dette, samt endringer i Vedlegg C.

Selskapet har likevel ikke rett til å foreskrive Endringer av Arbeidet som samlet sett går ut over hva partene med rimelighet kunne regne med da Kontrakten ble inngått.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

12.2 Utsteder Selskapet en Endringsordre, skal Leverandøren uten ugrunnet opphold sende Selskapet et overslag. Selskapet kan også kreve et slikt overslag før Endringsordre utstedes. Overslaget skal inneholde:

- a) en beskrivelse av den aktuelle Endring av Arbeidet, og
- b) en detaljert plan for utførelse av Endring av Arbeidet som viser de ressurser som er nødvendige og milepæler av betydning, og
- c) virkningen på Kontraktsprisen med en forklaring av hvorledes denne er beregnet i henhold til art. 13.2, og
- d) virkningen på Fremdriftsplanen så langt det i det konkrete tilfellet er mulig.

Selskapet skal betale Leverandørens nødvendige og dokumenterte kostnader med å utarbeide de overslag som er krevd av Selskapet. Bestemmelsene i art. 12 til 15 gjelder tilsvarende.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

12.3 Leverandøren kan foreslå Endring av Arbeidet.

Leverandøren har rett til, etter reglene i art. 3.3, 4.3, 5.1, 6.4, 8.2, 11.2, 11.4, 16.1, 18.3, 27.1, 28.3 og 28.5 å kreve endring av Kontraktspris og/eller Fremdriftsplanen.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

Art. 13 VIRKNINGENE AV ENDRING AV ARBEIDET

13.1 Alle Leverandørens forpliktelser i henhold til Kontrakten gjelder også for Endring av Arbeidet, med mindre annet er avtalt.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

13.2 Med mindre annet avtales mellom partene, skal prisen for Endring av Arbeidet fastsettes etter følgende prinsipper:

a) Inneholder Vedlegg B rater for endringsarbeider som:

- er særskilt beskrevet i vedlegget, og som
- angir forutsetningene for ratenes anvendelse med hensyn til tiden for arbeidet, rekkefølge, tilkomst til arbeidet og arbeidets omfang,

skal disse ratene anvendes for endringsarbeider som angitt.

b) Inneholder Vedlegg B rater for Arbeid som er av samme type som endringsarbeidet, skal disse anvendes dersom forholdene ved utførelsen av endringsarbeidet ikke er betydelig forskjellig fra de som gjelder ved slikt tilsvarende Arbeid under Kontrakten.

c) Inneholder Vedlegg B rater for Arbeid som er sammenlignbart med endringsarbeidet, og forholdene ved utførelsen av endringsarbeidet ikke er betydelig forskjellig fra de som gjelder ved slikt sammenlignbart Arbeid under Kontrakten, skal det utarbeides passende rater for endringsarbeidene som reflekterer det generelle prisnivå som kommer til uttrykk i de nevnte ratene i Vedlegg B.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

d) Inneholder Vedlegg B rater for Arbeid som er av samme type eller sammenlignbart med endringsarbeidet, og er forholdene ved utførelsen av endringsarbeidet betydelig forskjellige fra de som gjelder ved slikt Arbeid, skal ratene anvendes som utgangspunkt, men de skal justeres for de endrede forutsetninger for deres anvendelse.

Slike endrede forutsetninger kan f.eks. skyldes dokumenterte kostnader i forbindelse med mobilisering og demobilisering av utstyr og personell, transport, løfteoperasjoner, stillaser, tildekking, forstyrrelser i andre arbeidsoperasjoner, større eller mindre mengder enn forutsatt samt nettovirkninger på Leverandørens finansiering, inklusive renter.

e) I andre tilfeller enn nevnt i art. 13.2.a)-d) skal det utarbeides rater for endringsarbeidet, som reflekterer det generelle prisnivå som kommer til uttrykk i Vedlegg B, justert for de endrede forutsetninger for deres anvendelse slik angitt i d)

f) Kontraktsprisen skal justeres for øket eller reduserte innkjøp av Materialer i henhold til Vedlegg B med mindre ratene etter art. 13.2.a)-e) inneholder godtgjøring for slike materialer.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

13.3 Er nettoeffekten av alle Endringer av Arbeidet at Kontraksprisen blir mindre enn den opprinnelige kontrakspris, skal Selskapet betale et tillegg i Kontraksprisen som tilsvarer 6% av differansen, men slik at det skal foretas en rimelig reduksjon av tillegget for så vidt Leverandøren kan utnytte sin arbeidsstyrke på annet hold.

13.4 Virkningene av et endringsarbeid på Fremdriftsplanen skal avtales i den enkelte Endringsordre på grunnlag av den samlede nettoeffekt av en endring hvor det også tas rimelig hensyn til de samlede forsinkende virkninger av tidligere endringsarbeider.

Med de begrensninger som følger av art. 12.1 kan Selskapet kreve at Leverandøren setter i verk særlige tiltak for å unngå at et endringsarbeid får virkning for Fremdriftsplanen eller for å begrense forsinkelsen mest mulig. Reglene i art. 12 til 16 gjelder tilsvarende.

13.5 En Endring av Arbeidet som er forårsaket av forhold Leverandøren har ansvar for, skal ikke medføre noen forandring av Kontraksprisen eller Fremdriftsplanen i Leverandørens favør.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

Art. 14 UTSTEDELSE AV ENDRINGSORDRE

14.1 Alle Endringer av Arbeidet foretas ved Endringsordre utstedt av Selskapet etter reglene i denne artikkel.

Selskapet kan også foreta Endringer av Arbeidet ved en "tegningsrevisjon". I forhold til art. 14, 15 og 16 skal "tegningsrevisjon" bety enhver forandring av Tegninger eller Spesifikasjoner hvor forandringen er tydelig identifisert og oversendt Leverandøren i henhold til særskilte prosedyrer fastlagt i Vedlegg D.

14.2 En Endringsordre skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema. Den opprinnelige versjon av Endringsordren skal i det minste inneholde en beskrivelse av hva endringsarbeidet består i. De tids-, pris-, og eventuelt vektvirkninger som ikke er fastsatt i den opprinnelige versjon, skal fastsettes i den endelige versjon av Endringsordren.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

Art. 15 KONSEKVENSER AV UTSTEDT ENDRINGSORDRE. TVIST OM KONSEKVENSER

15.1 Ved mottagelsen av en Endringsordre eller "tegningsrevisjon" (jfr. art. 14.1) skal Leverandøren uten ugrunnet opphold iverksette denne, selv om Endringsordrens eller "tegningsrevisjonens" virkninger ennå ikke er fastsatt.

15.2 Dersom partene er enige om at det foreligger en Endring av Arbeidet, men er uenige om endringens virkning for Kontraktsprisen, skal Selskapet betale Leverandøren et foreløpig vederlag beregnet etter art. 13.2. Betaling skal skje etter bestemmelsene i art. 20. Beløpet forfaller til betaling 30 Dager etter at Selskapet har mottatt faktura.

Dersom det ikke er reist søksmål om betalingen for endringsarbeidet innen seks måneder etter at Selskapet har utstedt Endringsordre med priskonsekvenser, eller partene ikke innen denne frist Har avtalt voldgift, skal det utbetalte vederlag ansees som endelig.

Fastsettes det en annen pris for Endring av Arbeidet enn det utbetalte vederlag i henhold til første avsnitt, skal det svares renter etter Forsinkelsesrenteloven av forskjellen mellom utbetalt vederlag og endelig fastsatt pris.

Dersom det er fremsatt Endringsordrekrav som tilfredsstillende vilkårene i art. 16.1 tredje avsnitt fra Leverandøren, løper renten fra det tidspunkt arbeidet ville ha blitt betalt, dersom det var en del av Arbeidet, men ikke fra tidligere enn 30 Dager etter fremsettelsen av kravet om Endringsordre. På tilsvarende måte forrentes beløp partene ikke er uenige om. Har Selskapet utstedt Endringsordre uten at det på forhånd er fremsatt krav om det, løper renten fra forfallsdag etter art. 15.2 første avsnitt.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

15.3 Er partene uenige om virkningene for Fremdriftsplanen, skal begge parter syn, herunder eventuelle forbehold, fremgå av Endringsordren.

Krever Selskapet satt i verk tiltak som nevnt i art. 13.4 for å unngå eller begrense den forsinkelse som endring av Fremdriftsplanen etter leverandørens syn vil medføre, gjelder reglene i art. 15.2 tilsvarende. Selskapet skal i tilfelle kreve slike tiltak satt i verk etter reglene i art. 16 om omtvistet endring.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

Art. 16 TVIST OM HVORVIDT ENDRING AV ARBEIDET FORELIGGER. OMTVISTET ENDRINGSORDRE

16.1 Selskapets Representant kan, ved skriftlig instruks eller ved møterefertat undertegnet eller skriftlig bekreftet av ham, fremsette krav om utførelse av et nærmere bestemt arbeid. Dersom arbeidet etter Leverandørens oppfatning ikke er en del av hans plikter etter Kontrakten, skal Leverandøren fremsette Endringsordrekrav til Selskapet og så snart som mulig deretter utarbeide overslag i henhold til art. 12.2. Ved "tegnings- revisjoner" (jfr. art. 14.1) gjelder dette likevel bare dersom Leverandøren vil kreve endring i Kontraktsprisen eller Fremdriftsplanen som følge av revisjonen.

Dersom Leverandøren ikke har fremsatt Endringsordrekrav uten ugrunnet opphold etter at Selskapet har krevd et slikt arbeid utført på den måten som er nevnt i første avsnitt, taper han retten til å gjøre gjeldende at arbeidet er et Endring av Arbeidet.

Et Endringsordrekrav skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema. Det skal inneholde en spesifisert beskrivelse av det arbeid kravet gjelder.

Dersom Leverandøren fremsetter krav som etter sitt innhold er et Endringsordrekrav uten å bruke fastsatt skjema, har Selskapet rett til å behandle kravet som et Endringsordrekrav. Leverandøren skal i så fall underrettes skriftlig uten ugrunnet opphold.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

16.2 Har Leverandøren innen fristen fremsatt krav som nevnt i art. 16.1, skal Selskapet innen rimelig tid enten utstede Endringsordre etter reglene i art. 14 eller en Omtvistet Endringsordre. Mener Selskapet at dette arbeidet er en del av Arbeidet, skal det utstede en Omtvistet Endringsordre. Omtvistet Endringsordre skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema, som skal identifisere det arbeid som partene er uenige om og inneholde en begrunnelse for hvorfor Selskapet mener at dette er en del av Arbeidet. Dersom Selskapet vil gjøre gjeldende at Leverandørens krav er fremsatt for sent, må dette fremgå av den Omtvistede Endringsordre.

Ved mottagelsen av en Omtvistet Endringsordre skal Leverandøren uten ugrunnet opphold iverksette denne.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

16.3 Leverandøren kan kreve at spørsmålet om hvorvidt arbeid under en Omtvistet Endringsordre er en del av Arbeidet, skal avgjøres foreløpig av en ekspert. Eksperten skal dessuten, dersom Selskapet ber om dette, ta stilling til hvorvidt et krav om utstedelse av Endringsordre i henhold til art. 16.1 er fremsatt innen fristen i art. 16.1. Leverandørens krav må fremsettes innen 30 Dager etter utstedelse av den Omtvistede Endringsordre. Selskapets eventuelle krav må fremsettes innen 7 dager etter mottagelsen av Leverandørens krav. Med mindre partene innen 14 Dager etter slikt krav er blitt enige om en ekspert, skal eksperten oppnevnes etter reglene i Vedlegg D.

Hver av partene skal innen 7 Dager etter oppnevningen fremlegge for eksperten den dokumentasjon som påberopes med tilhørende skriftlig argumentasjon, med kopi til den annen part. Partene har rett til ett ytterligere skriftlig innlegg til eksperten med kopi til den annen part innen 7 Dager fra fristen for det første innlegg. Ekspertens grunngitte beslutning skal foreligge innen 30 Dager etter oppnevningen.

Den part som ikke får medhold bærer endelig utgiftene til eksperten. Forøvrig bærer hver av partene endelig sine omkostninger ved den foreløpige avgjørelse.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

16.4 Har Leverandøren fått medhold ved den foreløpige avgjørelse i henhold til art. 16.3, skal den Omtvistede Endringsordre behandles som en Endringsordre etter art. 15 inntil tvisten er løst ved avtale, voldgift, søksmål eller etter reglene i art. 16.4 tredje avsnitt. Bestemmelsen i art. 15.2, annet avsnitt gjelder likevel ikke ved betaling i henhold til denne bestemmelse.

Har Selskapet fått medhold ved den foreløpige avgjørelse i henhold til art. 16.3, skal arbeidet i henhold til den Omtvistede Endringsordre behandles som en del av Arbeidet inntil tvisten er løst ved avtale, voldgift, søksmål eller etter reglene i art. 16.4 tredje avsnitt.

Den foreløpige avgjørelse i henhold til art. 16.3 blir endelig dersom ikke søksmål er reist eller voldgift avtalt innen seks måneder etter datoen for den foreløpige avgjørelse.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

16.5 Har Leverandøren verken krevd avgjørelse i henhold til art. 16.3 eller reist søksmål eller avtalt voldgift innen åtte måneder etter utstedelsen, skal det noteres på den Omtvistede Endringsordre at den ansees som en del av Arbeidet.

4.4 Endringsreglene i art. 12-16 (forts.)

16.6 Mener Leverandøren å ha rett til Endring i Arbeidet på grunn av forsinkelse, ekstra tiltak eller annen endring som skyldes kontraktsbrudd fra Selskapets side eller Force Majeure, gjelder reglene i denne art. 16 tilsvarende. Endringsordrekrav må fremsettes innen utløpet av frist som fastsatt i henholdsvis art. 27.2 og art. 28.3.

5. SELSKAPETS ENDRINGSKOMPETANSE

5.1 Selskapets «frie skjønn», jfr. Art. 12.1, 1. ledd

Art. 12 RETT TIL ENDRING AV ARBEIDET

12.1 Selskapet har rett til å gi pålegg om slike Endringer av Arbeidet som etter Selskapets oppfatning er ønskelige.

Endringer av Arbeidet kan angå økning eller reduksjon i omfang, eller endring av karakter, kvalitet, art eller utførelse av Arbeidet eller noen del av dette, samt endringer i Vedlegg C.

Selskapet har likevel ikke rett til å foreskrive Endringer av Arbeidet som samlet sett går ut over hva partene med rimelighet kunne regne med da Kontrakten ble inngått.

5.2 Hva kan endres?

(Jfr. Art. 12.1, 2. ledd)

- Sluttresultat
- Arbeidsmåter, «utførelse»
- Fremdrift

Art. 12 RETT TIL ENDRING AV ARBEIDET

12.1 Selskapet har rett til å gi pålegg om slike Endringer av Arbeidet som etter Selskapets oppfatning er ønskelige.

Endringer av Arbeidet kan angå økning eller reduksjon i omfang, eller endring av karakter, kvalitet, art eller utførelse av Arbeidet eller noen del av dette, samt endringer i Vedlegg C.

Selskapet har likevel ikke rett til å foreskrive Endringer av Arbeidet som samlet sett går ut over hva partene med rimelighet kunne regne med da Kontrakten ble inngått.

5.3 Materiell avgrensning av kompetansen (Jfr. Art. 12.1, 3. ledd)?

- Samlet omfang avgjørende
- Påregnelig ved kontraktsinngåelsen
- Omfanget av kompetansen innskrenkes over tid
- Praktisk spørsmål?

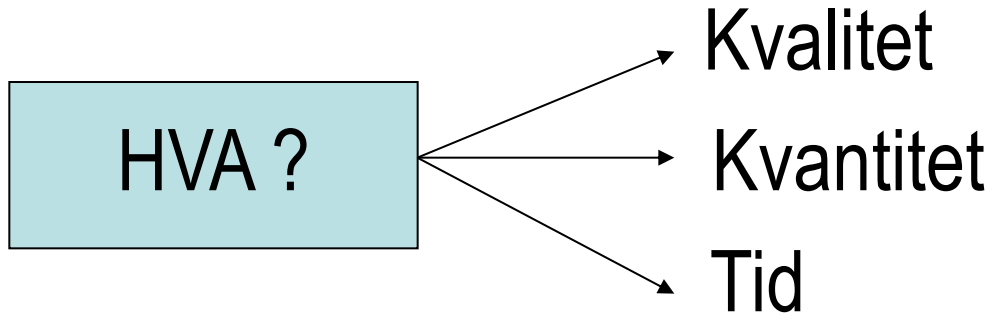
Art. 12 RETT TIL ENDRING AV ARBEIDET

12.1 Selskapet har rett til å gi pålegg om slike Endringer av Arbeidet som etter Selskapets oppfatning er ønskelige.

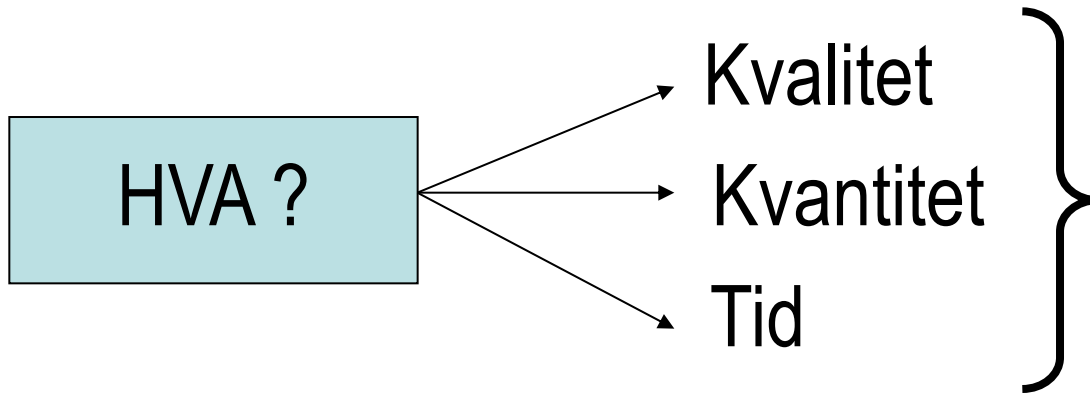
Endringer av Arbeidet kan angå økning eller reduksjon i omfang, eller endring av karakter, kvalitet, art eller utførelse av Arbeidet eller noen del av dette, samt endringer i Vedlegg C.

Selskapet har likevel ikke rett til å foreskrive Endringer av Arbeidet som samlet sett går ut over hva partene med rimelighet kunne regne med da Kontrakten ble inngått.

Endringer

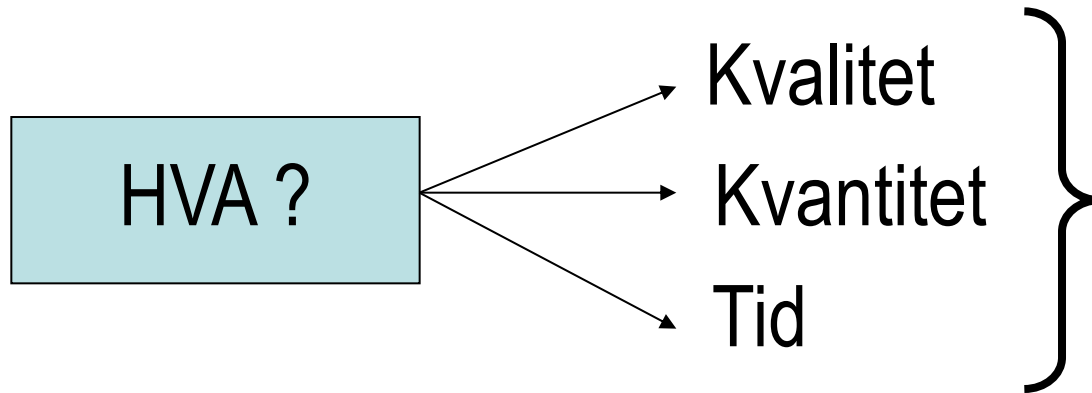

Endringer

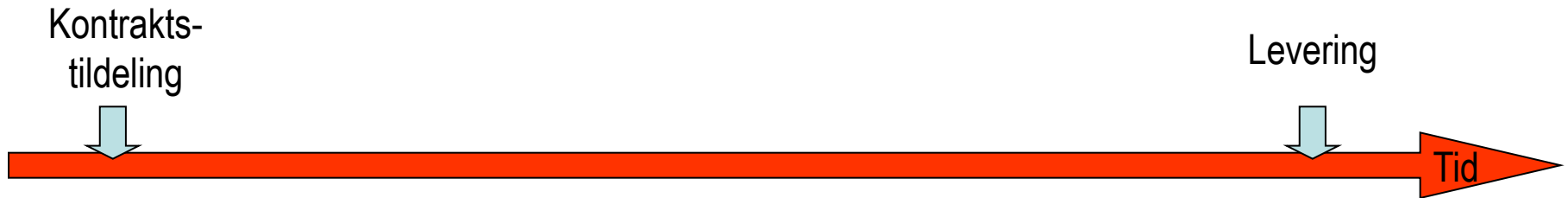

”med rimelighet kunne regne med da Kontrakten ble inngått”

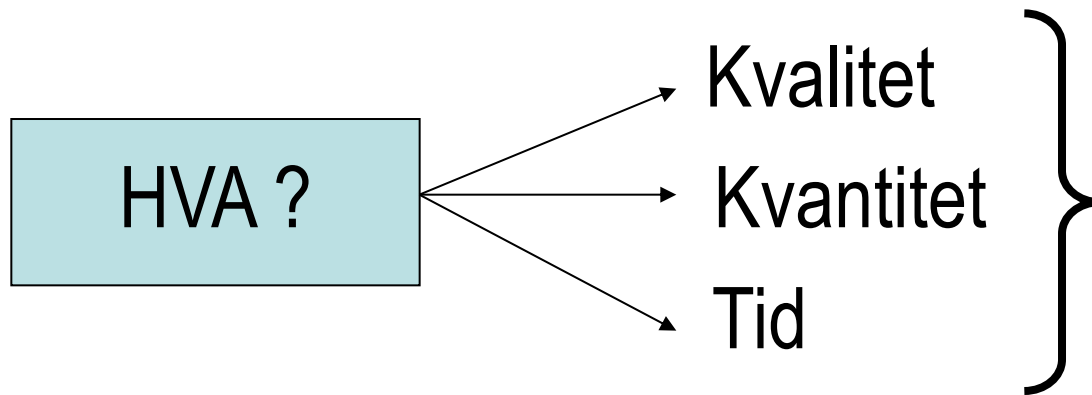
Endringer

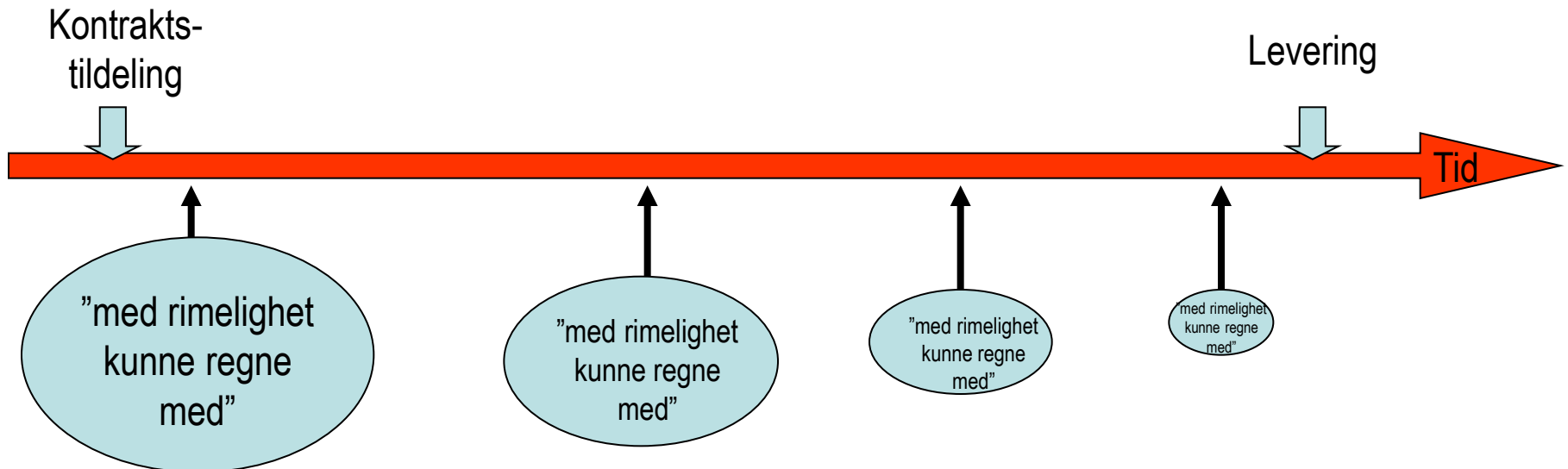
”med rimelighet kunne regne med da Kontrakten ble inngått”

Endringer

"med rimelighet kunne regne med da Kontrakten ble inngått"

6. FORMALISERING AV ENDRING: ENDRINGSORDRE («VO», ART. 14)

6.1 Endringsordren er nøkkelen i systemet

- Middel til å beordre endring, *men også*
- Grunnlag for krav om justering av tid/pris
- Tilsiktet uløselig kobling mellom disse effektene
- Virker det etter hensikten?

Art. 14 UTSTEDELSE AV ENDRINGSORDRE

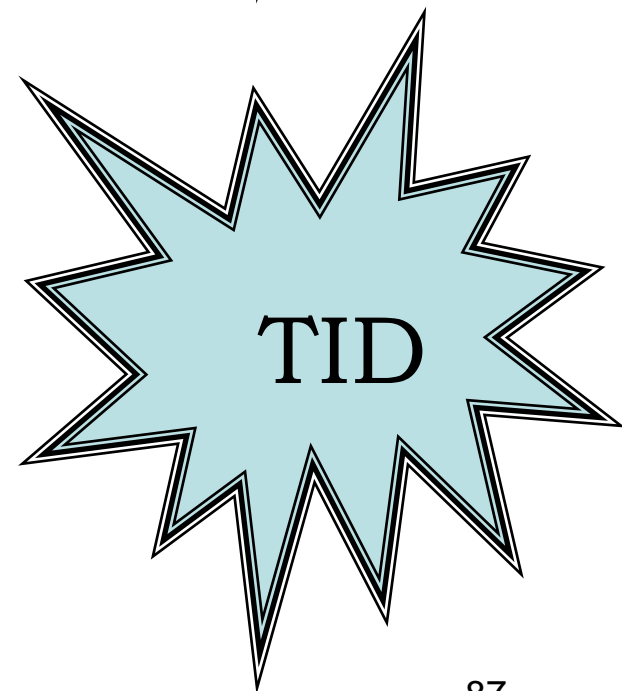
14.1 Alle Endringer av Arbeidet foretas ved Endringsordre utstedt av Selskapet etter reglene i denne artikkel.

Selskapet kan også foreta Endringer av Arbeidet ved en "tegningsrevisjon". I forhold til art. 14, 15 og 16 skal "tegningsrevisjon" bety enhver forandring av Tegninger eller Spesifikasjoner hvor forandringen er tydelig identifisert og oversendt Leverandøren i henhold til særskilte prosedyrer fastlagt i Vedlegg D.

14.2 En Endringsordre skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema. Den opprinnelige versjon av Endringsordren skal i det minste inneholde en beskrivelse av hva endringsarbeidet består i. De tids-, pris-, og eventuelt vektvirkninger som ikke er fastsatt i den opprinnelige versjon, skal fastsettes i den endelige versjon av Endringsordren.

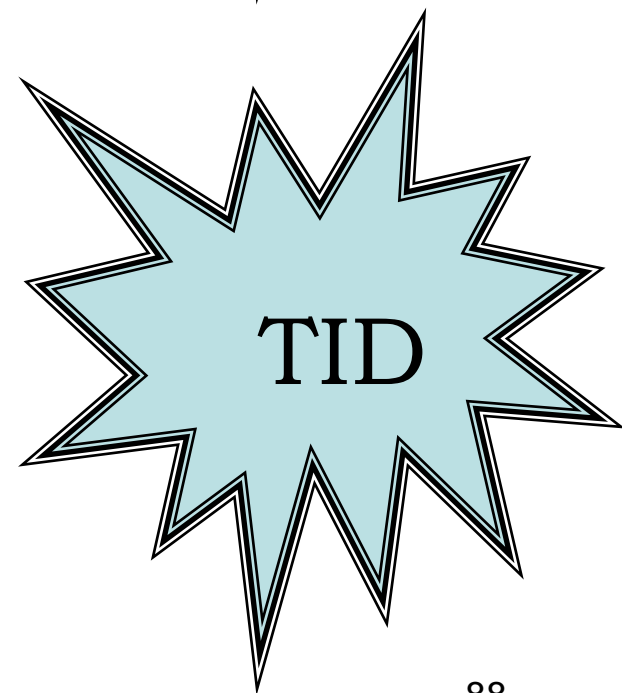

**De sentrale
spørsmål...**

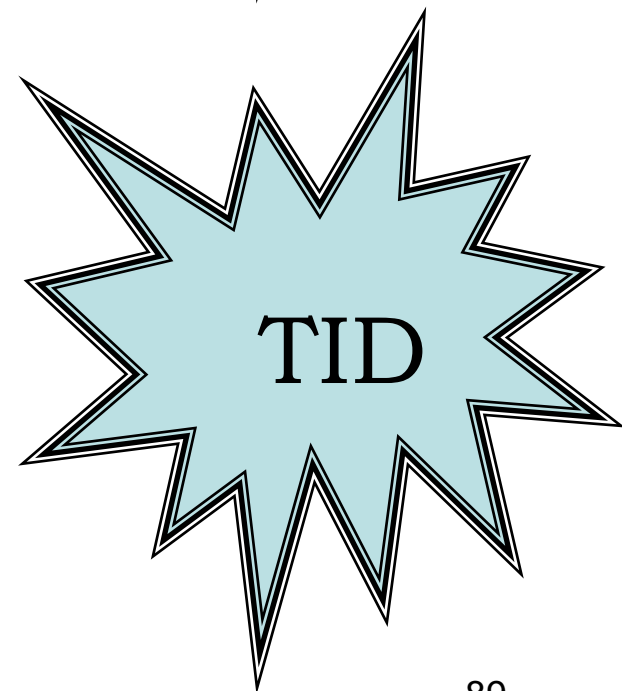
**De sentrale
spørsmål...**
**... for
SELSKAPET...**

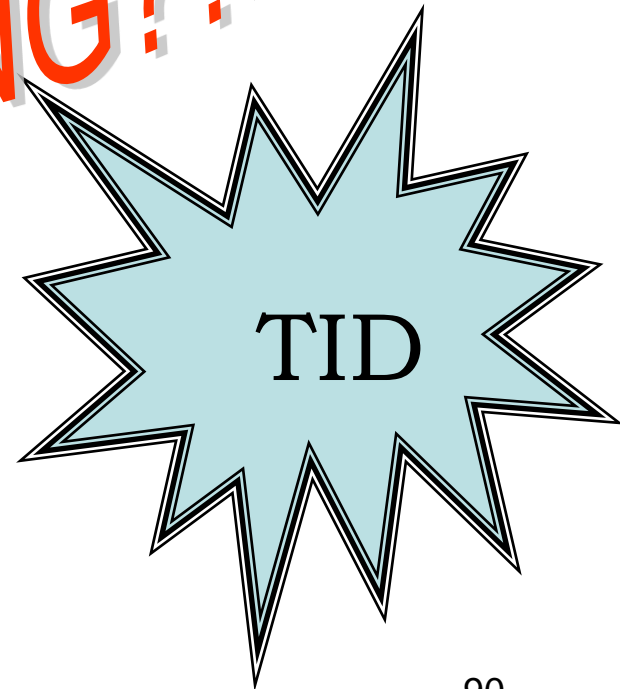
**De sentrale
spørsmål...**

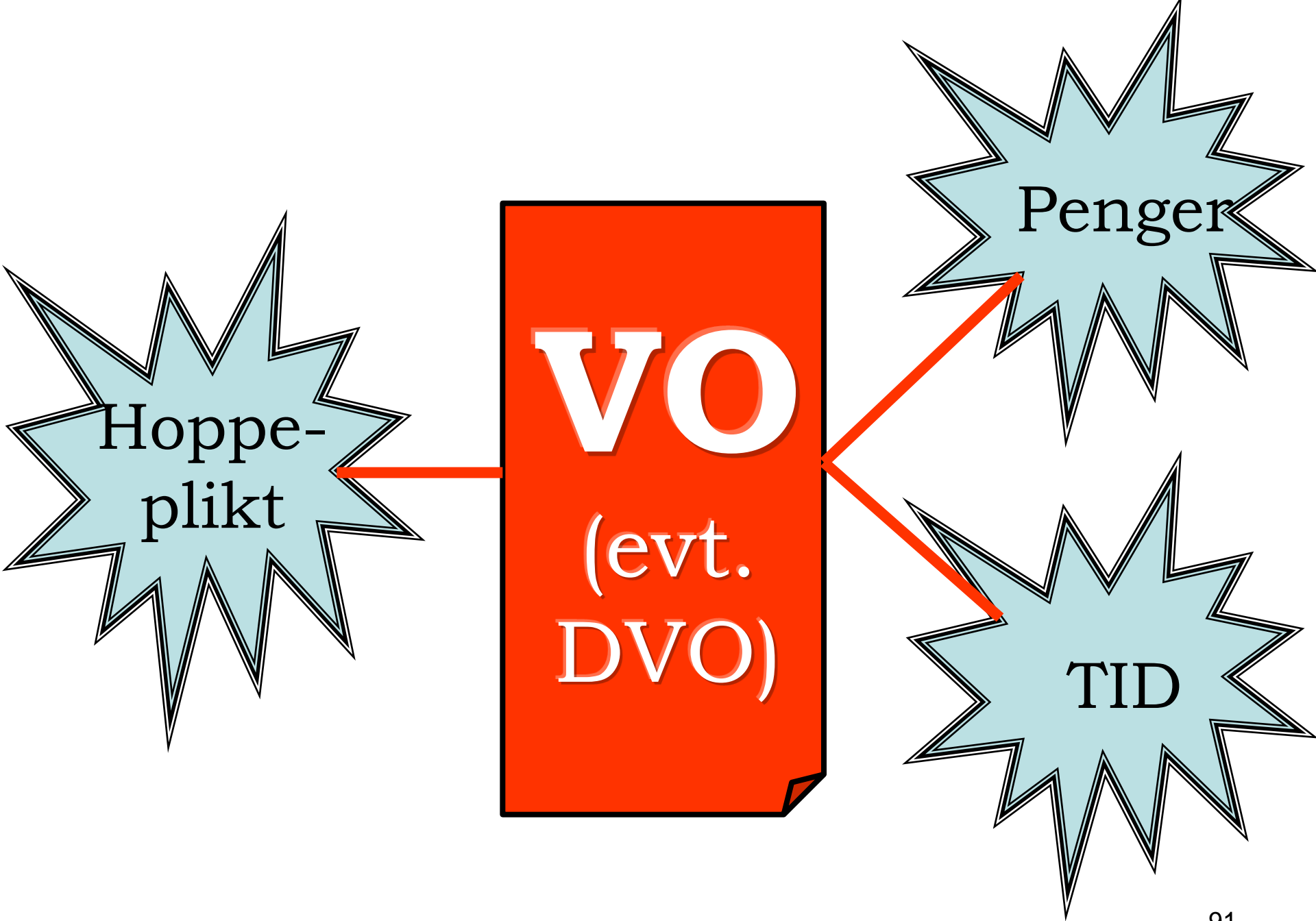
**... for
LEVERANDØREN**

SAMMENHENG???

KOBLINGSBOKSEN

**ENDRINGS-
ORDRE
("VO")**

KOBLINGSBOKSEN

1 VILKÅR

- Selskapet
ønsker å
utstede VO

- Leverandøren
har krav på VO

**ENDRINGS-
ORDRE
("VO")**

KOBLINGSBOKSEN

1 VILKÅR

- Selskapet
ønsker å
utstede VO

- Leverandøren
har krav på VO

**ENDRINGS-
ORDRE
("VO")**

2 VIRKNING

Mulig justering av

- vederlag

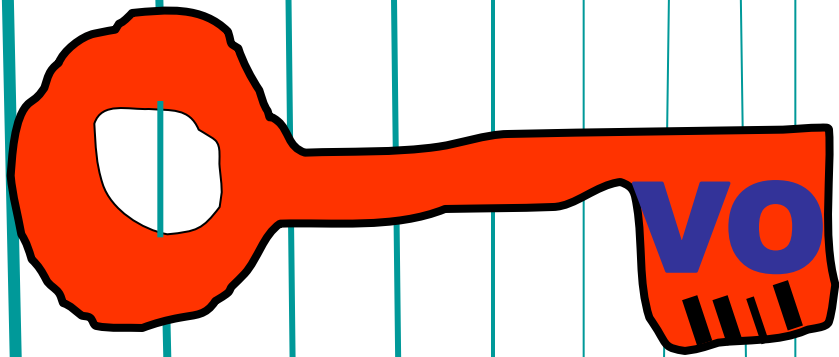
- tid

- annet

Potential
adjustment of
schedule / price

**Keep
locked!!**

At all times!!

Potential
adjustment of
schedule / price

**Keep
locked!!**

At all times!!

6.2 Innhold av endringsordre, art. 14.2

- Endringsordres funksjon i kontrakten tilsier krav til ...
- Opprinnelig innhold og ...
- Senere revisjoner. NSC 05 presiserer.

6.2 Innhold av endringsordre, art. 14.2

VOens funksjon i kontrakten tilsier krav til

- OPPRINNELIG INNHOLD

NF 05 art. 14.2:

”En Endringsordre skal uttrykkelig betegnes som dette og gis på fastsatt skjema. Den skal inneholde en fullstendig beskrivelse av endringsarbeidet og tidsplanen for utførelsen, samt angi virkningene for Kontraktsprisen og Fremdriftsplanen så langt dette er mulig og eventuelt for betingelser i Kontrakten.”

- SENERE REVISJONER

”De virkninger som ikke er fastsatt i den opprinnelige Endringsordre, skal fastsettes i et tillegg til Endringsordren.”

NSC:

14.2 A Variation Order shall be expressly identified as such and be issued on a prescribed form.

The initial Variation Order shall at least contain a description of the variation work and the preliminary schedule for its execution and, to the extent practicable, the effects on the Contract Price, the Contract Schedule and, if any, on the other provisions of the Contract.

Effects that are not recorded on the initial Variation Order shall be formalised by issuing numbered revisions.

NF 07:

14.2 En Endringsordre skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema. Den opprinnelige versjon av Endringsordren skal i det minste inneholde en beskrivelse av hva endringsarbeidet består i. De tids-, pris-, og eventuelt vektvirkninger som ikke er fastsatt i den opprinnelige versjon, skal fastsettes i den endelige versjon av Endringsordren.

6.3 Hvem tar initiativet til utstedelse av VO: Selskapet eller leverandøren?

Art. 12 RETT TIL ENDRING AV ARBEIDET

12.1 Selskapet har rett til å gi **pålegg** om slike Endringer av Arbeidet som etter Selskapets oppfatning er ønskelige.

(...)

12.2 Utsteder Selskapet en Endringsordre, skal Leverandøren uten ugrunnet opphold sende Selskapet et **overslag**. Selskapet kan også kreve et slikt overslag **før** Endringsordre utstedes.

(...)

12.3 Leverandøren kan **foreslå** Endring av Arbeidet.

Leverandøren har rett til, etter reglene i art. 3.3, 4.3, 5.1, 6.4, 8.2, 11.2, 11.4, 16.1, 18.3, 27.1, 28.3 og 28.5 å kreve endring av Kontraktspris og/eller Fremdriftsplanen.

6.4 «Tegningsrevisjon» (art. 14.1, 2): til dels virkning som VO

Art. 14 UTSTEDELSE AV ENDRINGSORDRE

14.1 Alle Endringer av Arbeidet foretas ved Endringsordre utstedt av Selskapet etter reglene i denne artikkel.

Selskapet kan også foreta Endringer av Arbeidet ved en "tegningsrevisjon". I forhold til art. 14, 15 og 16 skal "tegningsrevisjon" bety enhver forandring av Tegninger eller Spesifikasjoner hvor forandringen er tydelig identifisert og oversendt Leverandøren i henhold til særskilte prosedyrer fastlagt i Vedlegg D.

14.2 En Endringsordre skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema. Den opprinnelige versjon av Endringsordren skal i det minste inneholde en beskrivelse av hva endringsarbeidet består i. De tids-, pris-, og eventuelt vektvirkninger som ikke er fastsatt i den opprinnelige versjon, skal fastsettes i den endelige versjon av Endringsordren.

**7. NÅR HAR LEVERANDØREN KRAV PÅ
ENDRINGSORDRE? (ART. 16.1,
ENDRINGSORDREKRAV «VOR»)**

7.1 Hvorfor ønsker leverandøren krav på endringsordre?

- Situasjonen: Selskapet har krevd noe som leverandøren mener ikke følger av kontrakten
- Endringsordren som grunnlag for justering av tid/pris

Art. 16 TVIST OM HVORVIDT ENDRING AV ARBEIDET FORELIGGER. OMTVISTET ENDRINGSORDRE

16.1 Selskapets Representant kan, ved skriftlig instruks eller ved møtereferat undertegnet eller skriftlig bekreftet av ham, fremsette krav om utførelse av et nærmere bestemt arbeid. **Dersom arbeidet etter Leverandørens oppfatning ikke er en del av hans plikter etter Kontrakten, skal Leverandøren fremsette Endringsordrekrav til Selskapet og så snart som mulig deretter utarbeide overslag i henhold til art. 12.2.** Ved "tegnings- revisjoner" (jfr. art. 14.1) gjelder dette likevel bare dersom Leverandøren vil kreve endring i Kontraktsprisen eller Fremdriftsplanen som følge av revisjonen.

(...)

Endringsordre: Når ?

Rett til å utstede

Plikt til å utstede

Endringsordre: Når ?

Rett til å utstede

Når som helst
(frem til levering)

Plikt til å utstede

Endringsordre: Når ?

Plikt til å utstede

**TILLEGGS-
ARBEID**

TID

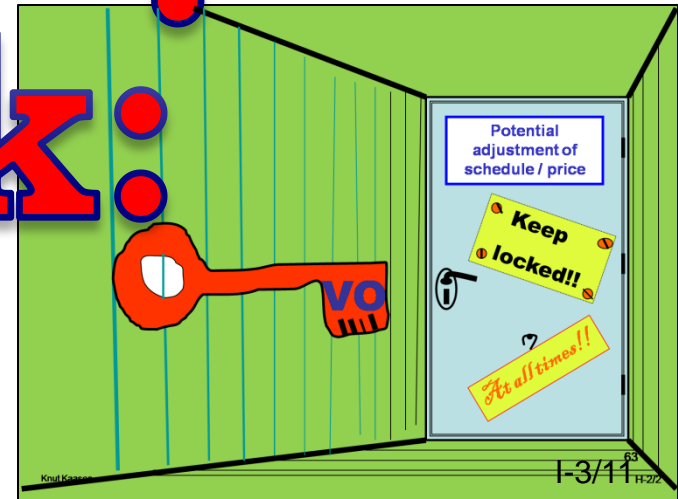
(Angivelig
utenfor SoW)

Endringsordre: Når ?

Plikt til å utstede

Husk:

**TILLEGGS-
ARBEID**

(Angivelig
utenfor SoW)

7.2 Formvilkår, art. 16.1 tredje ledd

- Hvorfor stilles disse kravene? Jfr. endringsordrens funksjon
- Skjema
- Identifisering av situasjonen
- Identifisering av påståtte konsekvenser?
- Ubetinget krav om VO

Art. 16 TVIST OM HVORVIDT ENDRING AV ARBEIDET FORELIGGER. OMTVISTET ENDRINGSORDRE

16.1 Selskapets Representant kan, ved skriftlig instruks eller ved møtereferat undertegnet eller skriftlig bekreftet av ham, fremsette krav om utførelse av et nærmere bestemt arbeid. Dersom arbeidet etter Leverandørens oppfatning ikke er en del av hans plikter etter Kontrakten, skal Leverandøren fremsette Endringsordrekrav til Selskapet og så snart som mulig deretter utarbeide overslag i henhold til art. 12.2. Ved "tegnings- revisjoner" (jfr. art. 14.1) gjelder dette likevel bare dersom Leverandøren vil kreve endring i Kontraktsprisen eller Fremdriftsplanen som følge av revisjonen.

Dersom Leverandøren ikke har fremsatt Endringsordrekrav uten ugrunnet opphold etter at Selskapet har krevd et slikt arbeid utført på den måten som er nevnt i første avsnitt, taper han retten til å gjøre gjeldende at arbeidet er et Endring av Arbeidet.

Et Endringsordrekrav skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema. Det skal inneholde en spesifisert beskrivelse av det arbeid kravet gjelder.

Dersom Leverandøren fremsetter krav som etter sitt innhold er et Endringsordrekrav uten å bruke fastsatt skjema, har Selskapet rett til å behandle kravet som et Endringsordrekrav. Leverandøren skal i så fall underrettes skriftlig uten ugrunnet opphold.

VOR: Virkninger

Formelt:

For leverandøren: Stanser
"uten ugrunnet opphold"-fristen

For selskapet: Skaper plikt til å velge mellom
VO og DVO (eller frafallelse)

VOR: Virkninger

Formelt:

For leverandøren: Stanser
"uten ugrunnet opphold"-fristen

For selskapet: Skaper plikt til å velge mellom
VO og DVO (eller frafallelse)

Praktisk:

- Identifiserer (mulig) tvist mellom partene
- Utløser kontraktens system for å behandle tvist om "VO eller ikke VO"

VOR: Krav til innhold

VOR har sentral funksjon
Innholdet må derfor være klart

VOR: Krav til innhold

**VOR har sentral funksjon
Innholdet må derfor være klart**

- Referanse til situasjonen
(tegning, instruks, selskapets mislighold, force majeure etc.)
- Påstand om at situasjonen innebærer arbeid utenfor "SoW"
- Ubetinget krav om utstedelse av VO

VOR: Krav til innhold

Dessuten identifiserer VOR et mulig endret "SoW". DERFOR:

- "spesifisert beskrivelse av det arbeid kravet gjelder"

7.3 Tidsvilkår: Preklusjonsregelen

- Hva er et «grunnet opphold»?
- Når bør leverandøren oppdage at det foreligger endring?
- Når har han grunnlag for å fremme endringsordrekav?
- Virkning av preklusjon: Kravet er ubetinget tapt
- Dermed fanges også opp «hengende» situasjoner

Art. 16 TVIST OM HVORVIDT ENDRING AV ARBEIDET FORELIGGER. OMTVISTET ENDRINGSORDRE

16.1 Selskapets Representant kan, ved skriftlig instruks eller ved møtereferat undertegnet eller skriftlig bekreftet av ham, fremsette krav om utførelse av et nærmere bestemt arbeid. Dersom arbeidet etter Leverandørens oppfatning ikke er en del av hans plikter etter Kontrakten, skal Leverandøren fremsette Endringsordrekav til Selskapet og så snart som mulig deretter utarbeide overslag i henhold til art. 12.2. Ved "tegnings- revisjoner" (jfr. art. 14.1) gjelder dette likevel bare dersom Leverandøren vil kreve endring i Kontraktsprisen eller Fremdriftsplanen som følge av revisjonen.

Dersom Leverandøren ikke har fremsatt Endringsordrekav uten ugrunnet opphold etter at Selskapet har krevd et slikt arbeid utført på den måten som er nevnt i første avsnitt, taper han retten til å gjøre gjeldende at arbeidet er et Endring av Arbeidet.

Et Endringsordrekav skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema. Det skal inneholde en spesifisert beskrivelse av det arbeid kravet gjelder.

Dersom Leverandøren fremsetter krav som etter sitt innhold er et Endringsordrekav uten å bruke fastsatt skjema, har Selskapet rett til å behandle kravet som et Endringsordrekav. Leverandøren skal i så fall underrettes skriftlig uten ugrunnet opphold.

7.4 Virkninger av gyldig endringsordrekrav

- Selskapet har plikt til å utgi endringsordre (art. 16.2 første pkt.)
- Endringsordren vil avklare situasjonen, men
- Hva skal leverandøren gjøre i mellomtiden?

16.2 Har Leverandøren innen fristen fremsatt krav som nevnt i art. 16.1, skal Selskapet innen rimelig tid enten utstede Endringsordre etter reglene i art. 14 eller en Omtvistet Endringsordre. Mener Selskapet at dette arbeidet er en del av Arbeidet, skal det utstede en Omtvistet Endringsordre. Omtvistet Endringsordre skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema, som skal identifisere det arbeid som partene er uenige om og inneholde en begrunnelse for hvorfor Selskapet mener at dette er en del av Arbeidet. Dersom Selskapet vil gjøre gjeldende at Leverandørens krav er fremsatt for sent, må dette fremgå av den Omtvistede Endringsordre.

Ved mottagelsen av en Omtvistet Endringsordre skal Leverandøren uten ugrunnet opphold iverksette denne.

7.4 Virkninger av gyldig endringsordrekraft

NSC:

16.2 If Contractor within the prescribed time-limit has made a request as stated in Art. 16.1, Company shall, within a reasonable time, either issue a Variation Order in accordance with the provisions of Art. 14 or a Disputed Variation Order. A Disputed Variation Order shall be expressly identified as such and shall be presented on a prescribed form, which shall identify the work in dispute between the parties and state Company's reason for regarding this as a part of the Work. If Company will claim that Contractor's request is submitted too late, this must be stated in the Disputed Variation Order.

If Company has not issued a Variation Order or a Disputed Variation Order within 21 Days after receipt of a Variation Order Request presented on the basis of instructions made by Company related to Offshore Work, then a Disputed Variation Order shall be deemed to have been issued.

Upon receipt of a Disputed Variation Order, Contractor shall implement it without undue delay.

8. OMTVISTET ENDRINGSORDRE - EKSPERTPROSEDYRE

8.1 Omtvistet endringsordre («DVO»), art. 16.2

- Kan brukes hvis selskapet mener at
 - forholdet leverandøren krever endringsordre for er omfattet av kontrakten, eller at
 - endringsordrekravet er for sent fremsatt
- Formkrav, art. 16.2 tredje pkt.
- Virkning: «Hoppeplikt», men ingen kompensasjon (art. 16.2 i.f.)

16.2 Har Leverandøren innen fristen fremsatt krav som nevnt i art. 16.1, skal Selskapet innen rimelig tid enten utstede Endringsordre etter reglene i art. 14 eller en Omtvistet Endringsordre. **Mener Selskapet at dette arbeidet er en del av Arbeidet, skal det utstede en Omtvistet Endringsordre.** Omtvistet Endringsordre skal uttrykkelig betegnes som dette og fremsettes på fastsatt skjema, som skal identifisere det arbeid som partene er uenige om og inneholde en begrunnelse for hvorfor Selskapet mener at dette er en del av Arbeidet. Dersom Selskapet vil gjøre gjeldende at Leverandørens krav er fremsatt for sent, må dette fremgå av den Omtvistede Endringsordre.

Ved mottagelsen av en Omtvistet Endringsordre skal Leverandøren uten ugrunnet opphold iverksette denne.

8.2 Ekspertavgjørelse

- Aktuell for foreløpig avgjørelse av om
- forhold dekket av omtvistet endringsordre er omfattet av kontrakten, art. 16.3 første pkt.
- hvorvidt endringsordrekravet er fremsatt i tide, art. 16.3 andre pkt.
- Prosedyre, art. 16.3

16.3 **Leverandøren kan kreve at spørsmålet om hvorvidt arbeid under en Omtvistet Endringsordre er en del av Arbeidet, skal avgjøres foreløpig av en ekspert. Eksperten skal dessuten, dersom Selskapet ber om dette, ta stilling til hvorvidt et krav om utstedelse av Endringsordre i henhold til art. 16.1 er fremsatt innen fristen i art. 16.1.** Leverandørens krav må fremsettes innen 30 Dager etter utstedelse av den Omtvistede Endringsordre. Selskapets eventuelle krav må fremsettes innen 7 dager etter mottagelsen av Leverandørens krav. Med mindre partene innen 14 Dager etter slikt krav er blitt enige om en ekspert, skal eksperten oppnevnes etter reglene i Vedlegg D.

Hver av partene skal innen 7 Dager etter oppnevningen fremlegge for eksperten den dokumentasjon som påberopes med tilhørende skriftlig argumentasjon, med kopi til den annen part. Partene har rett til ett ytterligere skriftlig innlegg til eksperten med kopi til den annen part innen 7 Dager fra fristen for det første innlegg. Ekspertens grunngitte beslutning skal foreligge innen 30 Dager etter oppnevningen.

Den part som ikke får medhold bærer endelig utgiftene til eksperten. Forøvrig bærer hver av partene endelig sine omkostninger ved den foreløpige avgjørelse.

8.2 Ekspertavgjørelse

- Virkning av ekspertavgjørelse, art. 16.4
 - Kan angripes
 - Preklusiv frist
 - Blir endelig

16.4 Har Leverandøren fått medhold ved den foreløpige avgjørelse i henhold til art. 16.3, skal den Omtvistede Endringsordre behandles som en Endringsordre etter art. 15 **inntil tvisten er løst ved avtale, voldgift, søksmål eller etter reglene i art. 16.4 tredje avsnitt**. Bestemmelsen i art. 15.2, annet avsnitt gjelder likevel ikke ved betaling i henhold til denne bestemmelse.

Har Selskapet fått medhold ved den foreløpige avgjørelse i henhold til art. 16.3, skal arbeidet i henhold til den Omtvistede Endringsordre behandles som en del av Arbeidet **inntil tvisten er løst ved avtale, voldgift, søksmål eller etter reglene i art. 16.4 tredje avsnitt**.

Den foreløpige avgjørelse i henhold til art. 16.3 blir endelig dersom ikke søksmål er reist eller voldgift avtalt innen seks måneder etter datoen for den foreløpige avgjørelse.

9. VIRKNING AV VO/DVO: ARBEIDSPLIKT

9.1 Arbeidsplikt

- Leverandøren må iverksette i hht. VO/DVO, art. 15.1 og art. 16.2 i.f.
- Leverandørens øvrige plikter gjelder også endringsarbeidet, art. 13.1

15.1 Ved mottagelsen av en Endringsordre eller "tegningsrevisjon" (jfr. art. 14.1) skal Leverandøren uten ugrunnet opphold iverksette denne, selv om Endringsordrens eller "tegningsrevisjonens" virkninger ennå ikke er fastsatt.

16.2 (...)

Ved mottagelsen av en Omtvistet Endringsordre skal Leverandøren uten ugrunnet opphold iverksette denne.

13.1 Alle Leverandørens forpliktelser i henhold til Kontrakten gjelder også for Endring av Arbeidet, med mindre annet er avtalt.

Konsekvenser av endringer

**Umiddelbar
iverksettelse**

**(selv om virkninger for
tid / pris ikke er fastlagt)**

Leverandørens arbeidsplikt

Leverandørens arbeidsplikt

Følger av

(1) Kontrakten

(2) VO

(3) DVO

Leverandørens arbeidsplikt

Følger av

(1) Kontrakten

(2) VO

(3) DVO

(4) selskapets instruksjer

inntil leverandøren protesterer

- ved VOR, som fremmes

- innen fristen

Leverandørens arbeidsplikt

Følger av

- (1) Kontrakten
- (2) VO
- (3) DVO
- (4) selskapets instruksjer

inntil leverandøren protesterer

- ved VOR, som fremmes
- innen fristen

96

Er dette heldig?

Konsekvenser av endringer

Umiddelbar iverksettelse

(selv om virkninger for tid / pris ikke er fastlagt)

Virkning for tid / pris

Ulike retningslinjer i kontrakten

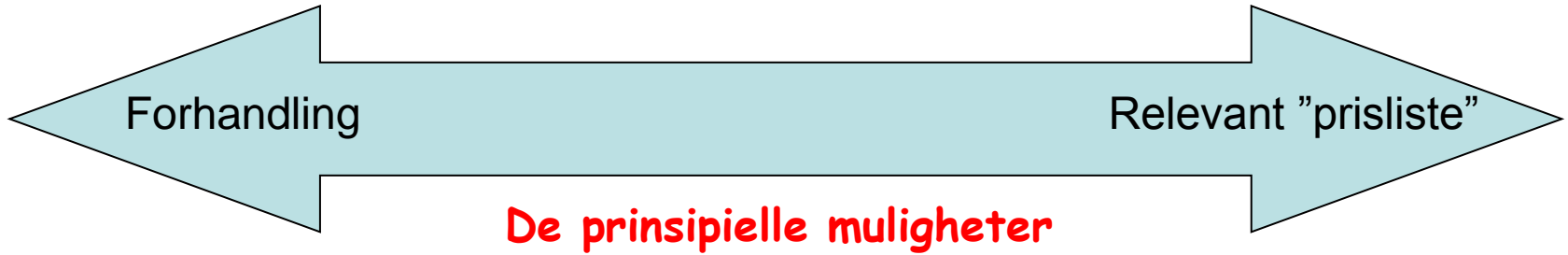
10. VIRKNING AV VO/DVO: VEDERLAG

10.1 Utgangspunktet

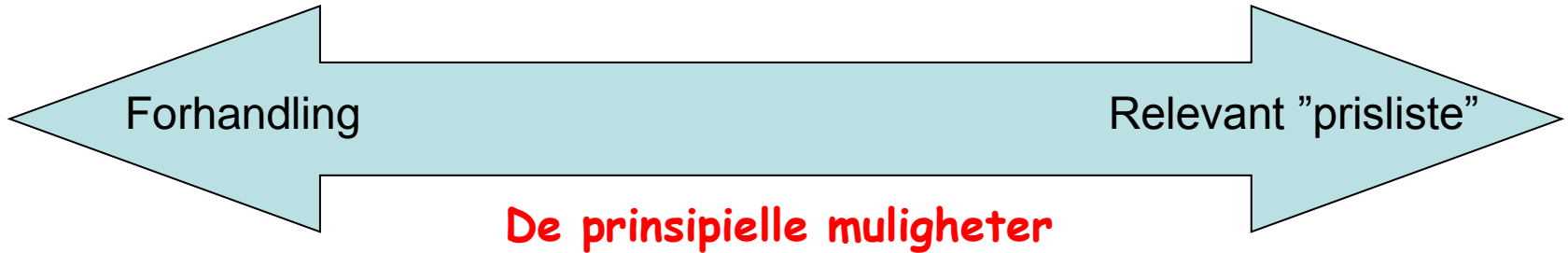
- Vederlaget for endring avtales individuelt, jfr. art. 13.2 innledningsvis

13.2 **Med mindre annet avtales** mellom partene, skal prisen for Endring av Arbeidet fastsettes etter følgende prinsipper:

VO: Prisvirkning

VO: Prisvirkning

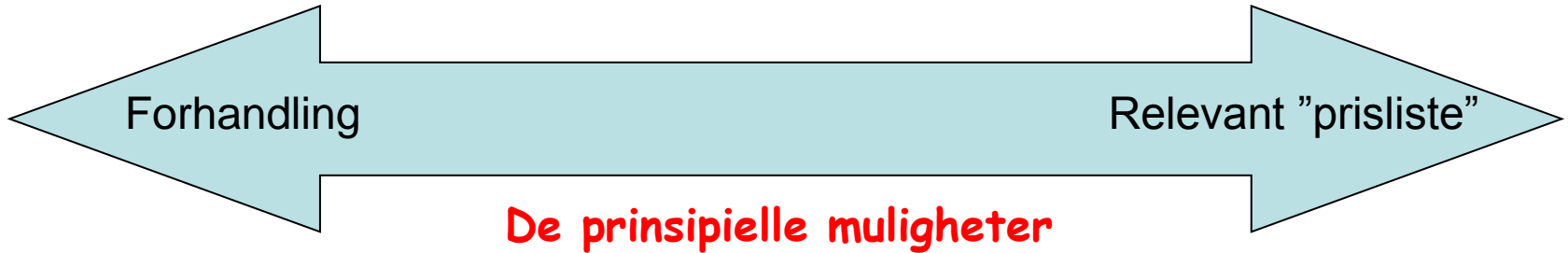

NF 05:

Utgangspunkt.

”Med mindre annet avtales mellom partene...”

VO: Prisvirkning

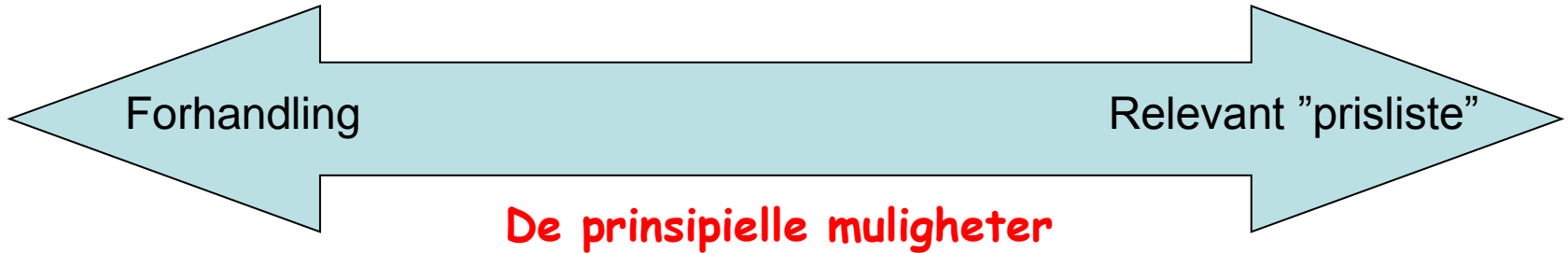
NF 05:

Utgangspunkt.

"Med mindre annet avtales mellom parene..."

"...skal prisen for Endringer av Arbeidet fastsettes etter følgende prinsipper:...."

VO: Prisivirkning

NF 05:

Utgangspunkt.

"Med mindre annet avtales mellom partene..."

"...skal prisen for Endringer av Arbeidet fastsettes etter følgende prinsipper:...."

[og så går man fra det sikre til det usikre, avhengig av om situasjonen passer med forutsetningene for raten]

10.2 I mangel av avtale

- Trappetrinnsreglene i art. 13.2 – fra det sikre til det flytende
- Bakgrunnen for systemet, hensikt med reguleringen: fastholde den kommersielle balanse fra kontraktsinngåelsen

- Reguleringen i 13.2 bygger på den vanlige strukturen i Vedlegg B:

Vederlag

- 1. Preliminaries (generalkostnader)
- 2. Engineering (prosjektering)
- 3. Construction (bygging)
- 4. Materials (materialer)
- 5. Rates for Variations (endringsrater)

- Direkte bruk av endringsrater (art. 13.2 a)
- Analogisk bruk av andre rater (art. 13.2 b)
- Utarbeidelse av nye rater basert på sammenlignbare (art. 13.2 c)
- Justering av kontraktsrater pga. andre forhold ved utføringen enn forutsatt (art. 13.2 d)
- Ingen relevante kontraktsrater: Nye lages på grunnlag av kontraktens prisnivå (art. 13.2 e)

a) Inneholder Vedlegg B **rater for endringsarbeider** som:

- er **særskilt beskrevet** i vedlegget, og som
- **angir forutsetningene** for ratenes anvendelse med hensyn til tiden for arbeidet, rekkefølge, tilkomst til arbeidet og arbeidets omfang,

skal disse ratene anvendes for endringsarbeider som angitt.

b) Inneholder Vedlegg B rater for Arbeid som er av **samme type som endringsarbeidet**, skal disse anvendes dersom forholdene ved utførelsen av endringsarbeidet **ikke er betydelig forskjellig** fra de som gjelder ved slikt tilsvarende Arbeid under Kontrakten.

c) Inneholder Vedlegg B rater for Arbeid som er **sammenlignbart med endringsarbeidet**, og forholdene ved utførelsen av endringsarbeidet **ikke er betydelig forskjellig** fra de som gjelder ved slikt sammenlignbart Arbeid under Kontrakten, skal det **utarbeides passende rater for endringsarbeidene som reflekterer det generelle prisnivå** som kommer til uttrykk i de nevnte ratene i Vedlegg B.

d) Inneholder Vedlegg B rater for Arbeid som er av **samme type eller sammenlignbart** med endringsarbeidet, og **er forholdene ved utførelsen av endringsarbeidet betydelig forskjellige** fra de som gjelder ved slikt Arbeid, skal ratene anvendes som **utgangspunkt**, men de skal **justeres for de endrede forutsetninger** for deres anvendelse.
(...)

10.3 Uenighet om vederlaget, art. 15.2

15.2 Dersom partene er enige om at det foreligger en Endring av Arbeidet, men er uenige om endringens virkning for Kontraksprisen, skal **Selskapet betale Leverandøren et foreløpig vederlag** beregnet etter art. 13.2. Betaling skal skje etter bestemmelsene i art. 20. Beløpet forfaller til betaling 30 Dager etter at Selskapet har mottatt faktura.

Dersom det ikke er reist søksmål om betalingen for endringsarbeidet innen **seks måneder** etter at Selskapet har utstedt Endringsordre med priskonsekvenser, eller partene ikke innen denne frist Har avtalt voldgift, skal det utbetalte vederlag ansees som endelig.

Fastsettes det en annen pris for Endring av Arbeidet enn det utbetalte vederlag i henhold til første avsnitt, skal det svares renter etter Forsinkelsesrenteloven av forskjellen mellom utbetalt vederlag og endelig fastsatt pris.

Dersom det er fremsatt Endringsordrekrav som tilfredsstillende vilkårene i art. 16.1 tredje avsnitt fra Leverandøren, løper renten fra det tidspunkt arbeidet ville ha blitt betalt, dersom det var en del av Arbeidet, men ikke fra tidligere enn 30 Dager etter fremsettelsen av kravet om Endringsordre. På tilsvarende måte forrentes beløp partene ikke er uenige om. Har Selskapet utstedt Endringsordre uten at det på forhånd er fremsatt krav om det, løper renten fra forfallsdag etter art. 15.2 første avsnitt.

11. VIRKNING AV VO/DVO: FREMDRIFT

11.1 Prinsipp: individuell vurdering (art. 13.4 første ledd)

- Justering ut fra samlet nettoeffekt av endringen
- Rimelig hensyn til samlede forsinkende virkning av tidligere endringer

13.4 Virkningene av et endringsarbeid på Fremdriftsplanen skal avtales i den enkelte Endringsordre på grunnlag av den samlede nettoeffekt av en endring hvor det også tas rimelig hensyn til de samlede forsinkende virkninger av tidligere endringsarbeider.

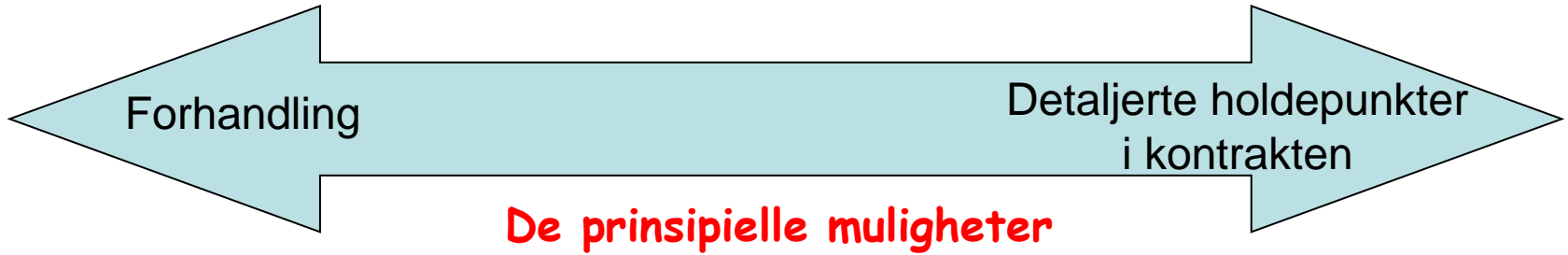
Med de begrensninger som følger av art. 12.1 kan Selskapet kreve at Leverandøren setter i verk særlige tiltak for å unngå at et endringsarbeid får virkning for Fremdriftsplanen eller for å begrense forsinkelsen mest mulig. Reglene i art. 12 til 16 gjelder tilsvarende.

13.5 En Endring av Arbeidet som er forårsaket av forhold Leverandøren har ansvar for, skal ikke medføre noen forandring av Kontraktprisen eller Fremdriftsplanen i Leverandørens favør.

11.2 Generelle holdepunkter?

- «Dråpeteorien»
- «Kritisk linje»
- Samlet vurdering av meget komplekse årsakssammenhenger
- Vanskelig i praksis

VO: Tidsvirkning

VO: Tidsvirkning

Forhandling

Detaljerte holdepunkter
i kontrakten

NF 05:

”...avtales ... på grunnlag av den samlede nettoeffekt av en endring hvor det også tas rimelig hensyn til de samlede forsinkende virkninger av tidligere endringsarbeider.”

VO: Tidsvirkning

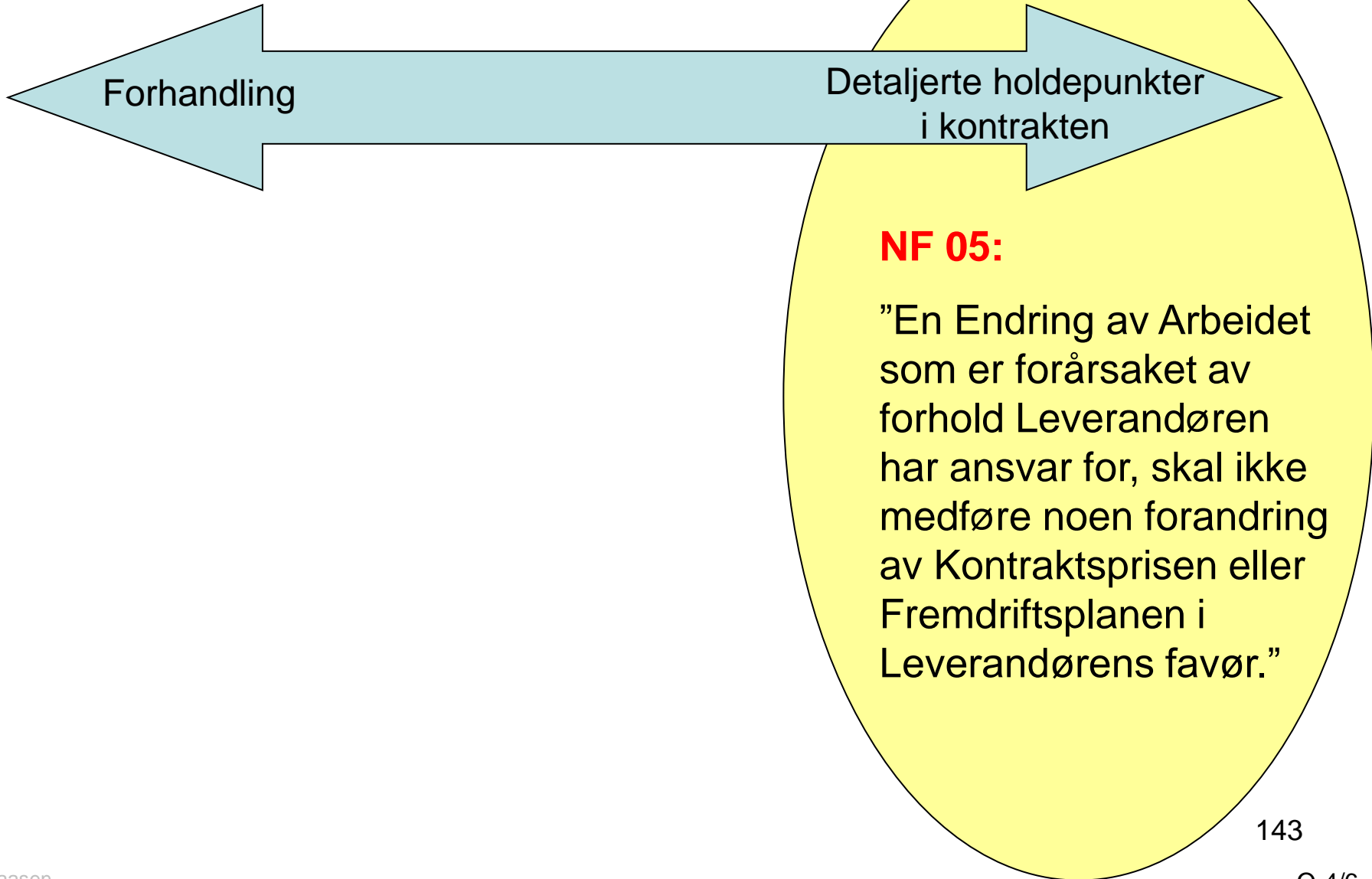
Forhandling

Detaljerte holdepunkter
i kontrakten

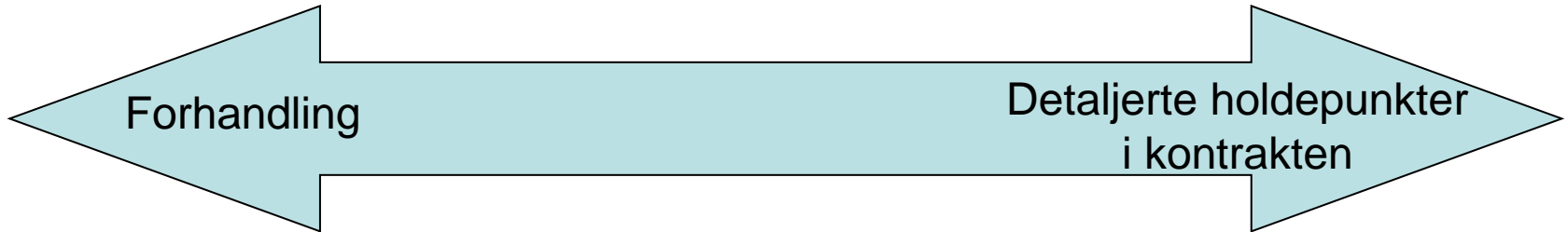
NF 05:

"...Selskapet [kan] kreve at Leverandøren setter i verk særlige tiltak for å unngå at et endringsarbeid får virkning for Fremdriftsplanen eller for å begrense forsinkelsen mest mulig."

VO: Tidsvirkning

VO: Tidsvirkning

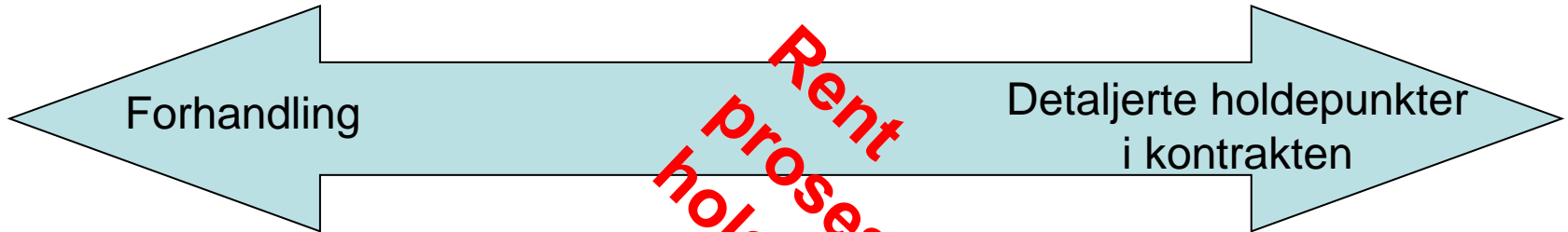

NTK 05:

” Virkninger som det ikke er mulig å avtale i den enkelte Endringsordre, skal Leverandøren fremsette samlet krav om etter utløpet av hver tremåneders periode regnet fra Kontraktsinngåelsen. ...

... Leverandøren kan ikke senere gjøre gjeldende at Endringsordrer det er gjort avtale om, eller som omfattes av analysen som nevnt har virkninger på Fremdriftsplanen utover det som er avtalt eller omtalt i analysen. ...”

VO: Tidsvirkning

NTK 05:

” Virkninger som det ikke er mulig å avtale i den enkelte Endringsordre, skal Leverandøren fremsette samlet krav om etter utløpet av hver tremåneders periode regnet fra Kontraktsinngåelsen. ...

... Leverandøren kan ikke senere gjøre gjeldende at Endringsordrer det er gjort avtale om, eller som omfattes av analysen som nevnt har virkninger på Fremdriftsplanen utover det som er avtalt eller omtalt i analysen. ...”

11.3 Akselerasjonspålegg, art. 13.4 andre ledd (og art. 12.1)

- Vilkår, virkninger
- Forsering uten pålegg?
Nei, ikke når behovet skyldes VO/DVO

13.4 Virkningene av et endringsarbeid på Fremdriftsplanen skal avtales i den enkelte Endringsordre på grunnlag av den samlede nettoeffekt av en endring hvor det også tas rimelig hensyn til de samlede forsinkende virkninger av tidligere endringsarbeider.

Med de begrensninger som følger av art. 12.1 kan Selskapet kreve at Leverandøren setter i verk særlige tiltak for å unngå at et endringsarbeid får virkning for Fremdriftsplanen eller for å begrense forsinkelsen mest mulig. Reglene i art. 12 til 16 gjelder tilsvarende.

11.4 Uenighet om fremtid ved endringsarbeider (art. 15.3)

15.3 Er partene uenige om virkningene for Fremdriftsplanen, skal begge parter syn, herunder eventuelle forbehold, fremgå av Endringsordren.

Krever Selskapet satt i verk tiltak som nevnt i art. 13.4 for å unngå eller begrense den forsinkelse som endring av Fremdriftsplanen etter leverandørens syn vil medføre, gjelder reglene i art. 15.2 tilsvarende. Selskapet skal i tilfelle kreve slike tiltak satt i verk etter reglene i art. 16 om omtvistet endring.

12. ENDRINGSREGULERING I TOTALKONTRAKTER OG ALLIANSEKONTRAKTER

12.1 EPC-kontrakter

- Engineering, Procurement, Construction, ikke bare (Procurement og) Construction
- Norsk Totalkontrakt 2005 (NTK 05)
- Hva er forskjellen fra fabrikkasjonskontrakter?
 - Leverandøren har flere typer forpliktelser
 - Medfører at «interface»-problemet blir annerledes: vanskeligere å «eksportere» risiko til selskapet
- Samme endringssystem som NF 05, men annen realitet siden prosjekteringen skal utføres av leverandøren

12.2 Partnering-/ alliansekontrakter

- Norsk Prosjektalliansekontrakt 1996 (NPA 96)
- Overbyggene over separate bygge- og prosjekteringskontrakter
- Målprissystem (Target Price)
- Ved endringer er det om å gjøre å få øket målprisen

Selskapets instruks
om ett eller annet
utgjør (*kanskje*) en
endring

MULIG ÅRSÅK
til justering av
leverandørens
plikter

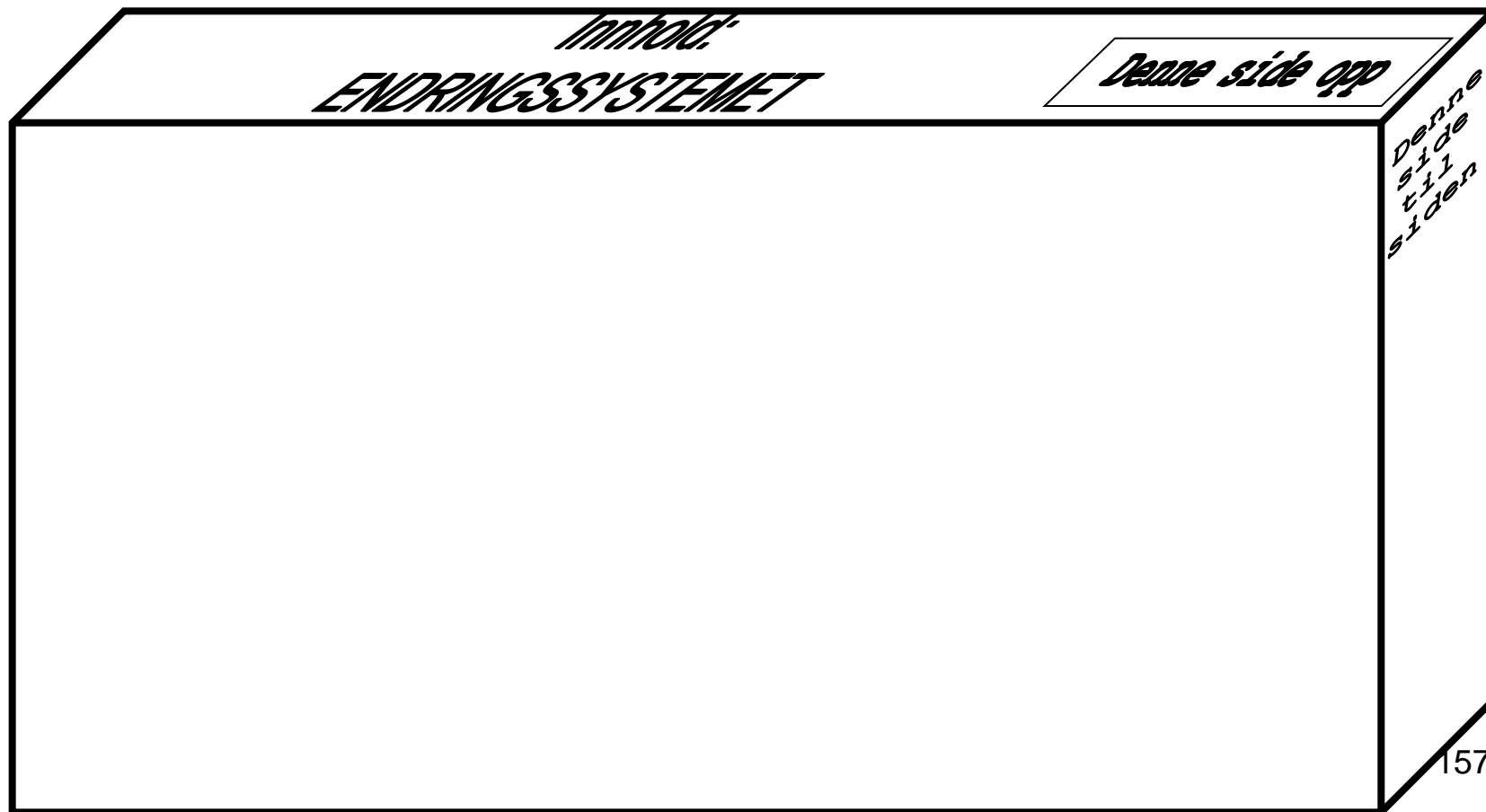

13. UTVIDET BRUK AV ENDRINGSSYSTEMET I NF 05: HVORFOR?

- Endringsreglene er laget for å håndtere vilkår for og virkninger av selskapets ensidige instruksjoner om endring av leverandørens plikter
- Leverandørens plikter kan tenkes endret av andre grunner enn at selskapet instruerer
- Hensiktsmessig å benytte kontraktens materielle og prosessuelle regler for å håndtere slike situasjoner, fremfor å spesialregulere dem eller falle tilbake på en generell (og derfor mer upresis) bakgrunnsrett
 - kontraktsteknisk mer «elegant»
 - motvirker avgrensingsproblemer mellom forskjellige regelverk

DET NYTTIG ENDRINGSSYSTEMET

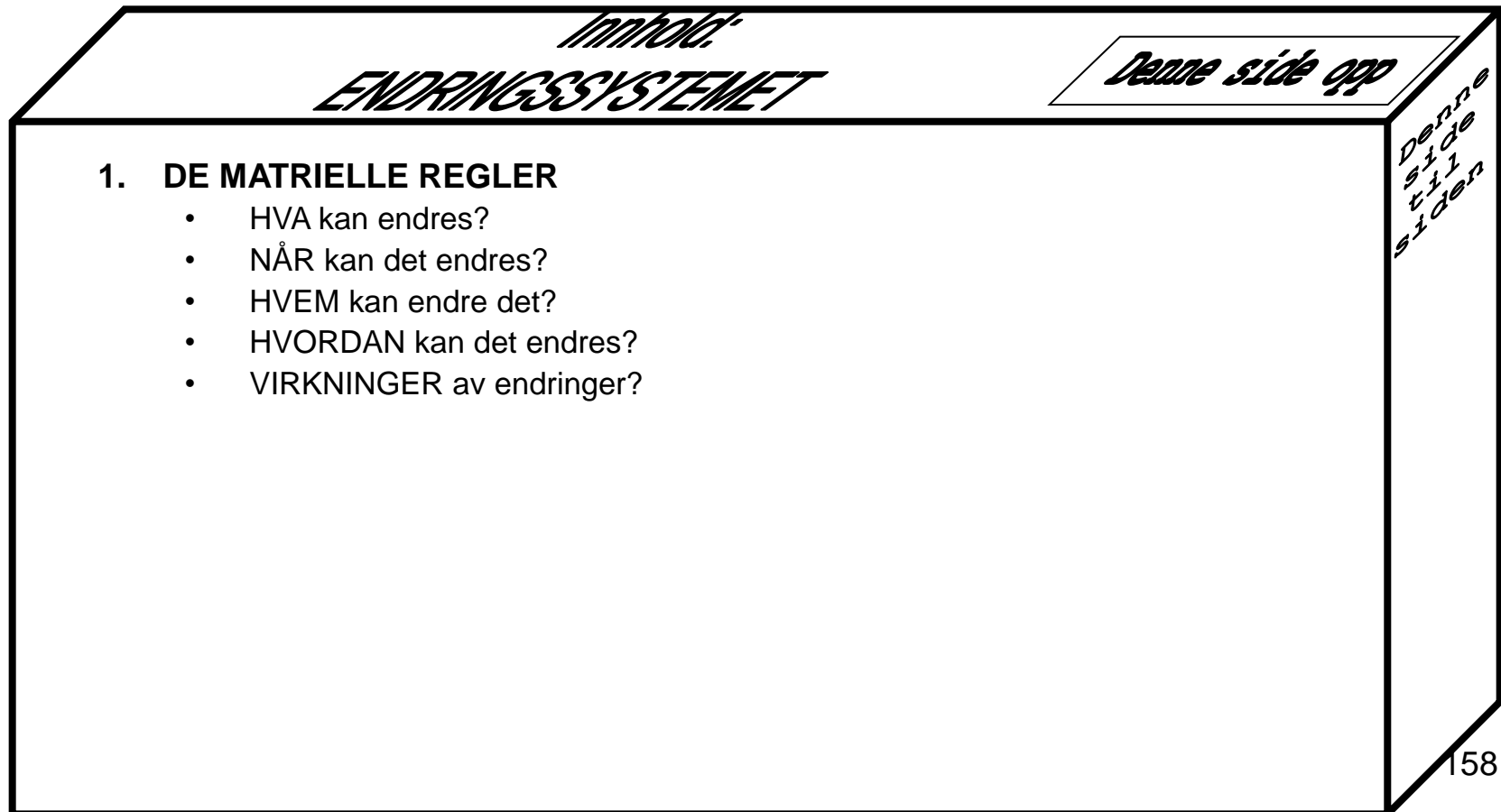
**Behovet for
fleksibilitet**

157

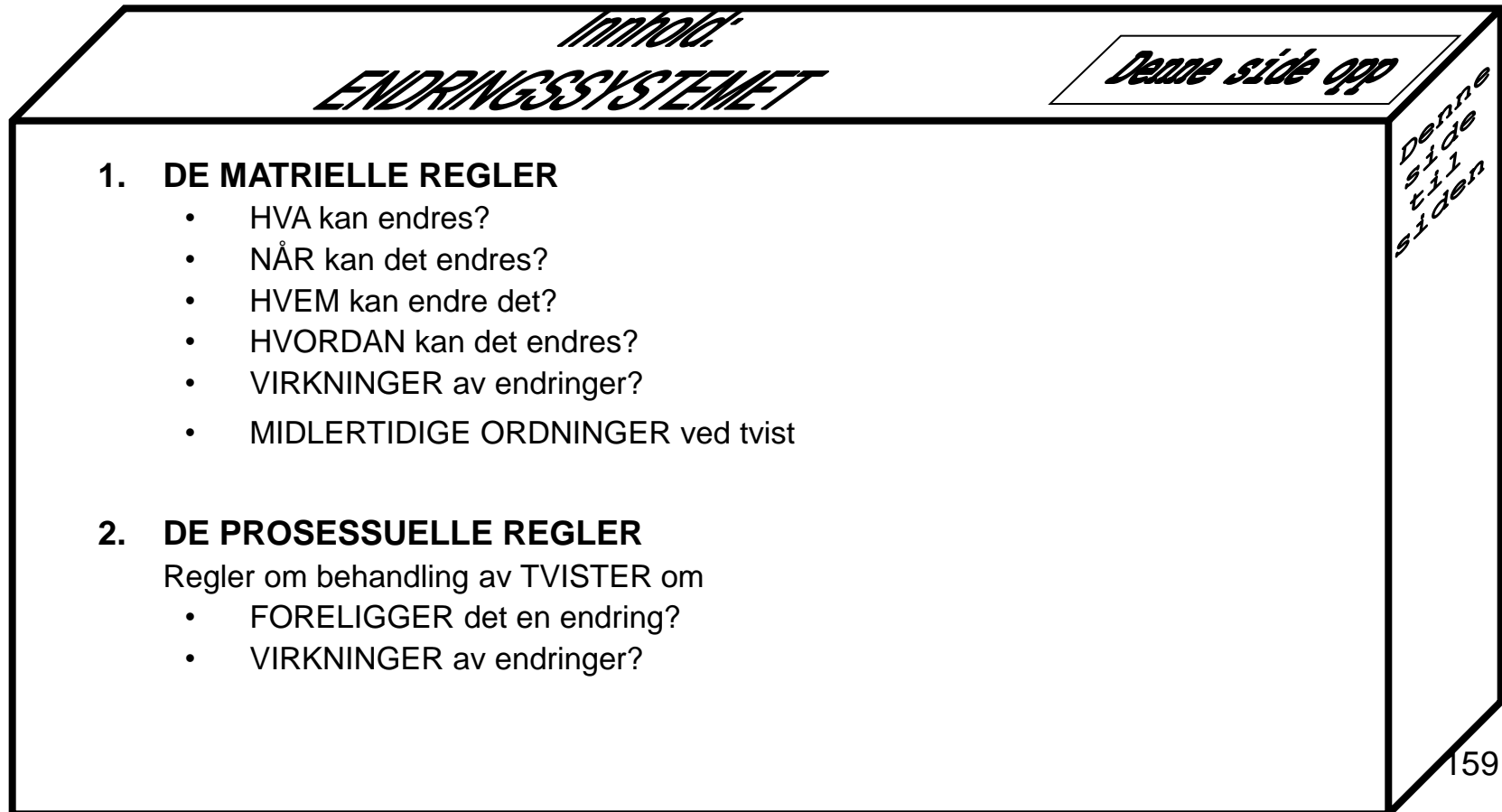
DET NYTTIG ENDRINGSSYSTEMET

**Behovet for
fleksibilitet**

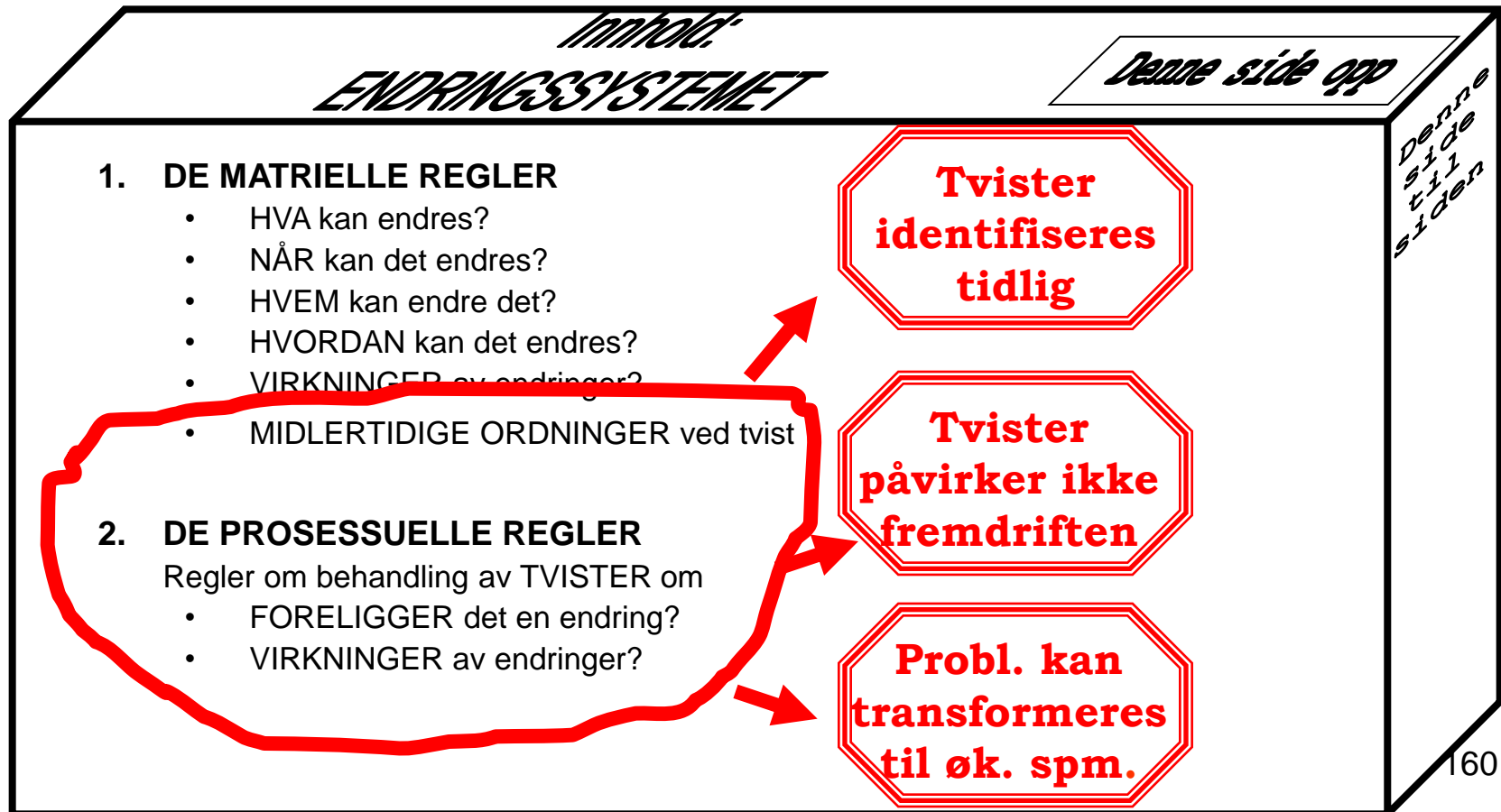
DET NYTTIG ENDRINGSSYSTEMET

**Behovet for
fleksibilitet**

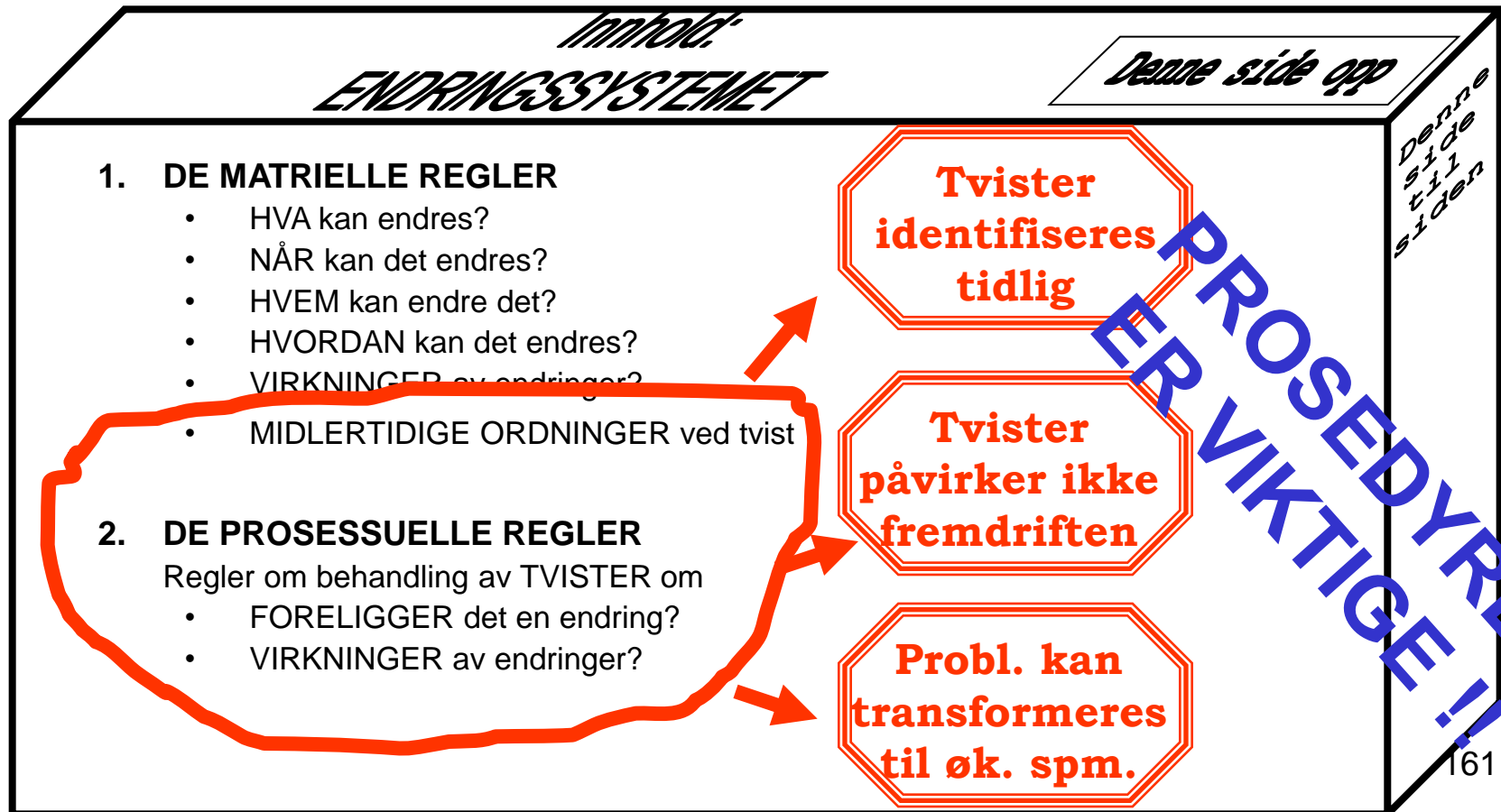
DET NYTTIG ENDRINGSSYSTEMET

**Behovet for
fleksibilitet**

DET NYTTIG ENDRINGSSYSTEMET

**Behovet for
fleksibilitet**

DET NYTTIG ENDRINGSSYSTEMET

Selskapets
mislighold

**Behovet for
fleksibilitet**

Innstilling
av Arbeidet

Force
majeure

Innhold:
ENDRINGSSYSTEMET

Denne side opp

1. DE MATRIELLE REGLER

- HVA kan endres?
- NÅR kan det endres?
- HVEM kan endre det?
- HVORDAN kan det endres?
- VIRKNINGER av endringer?
- MIDLERTIDIGE ORDNINGER ved tvist

2. DE PROSESSUELLE REGLER

Regler om behandling av TVISTER om

- FORELIGGER det en endring?
- VIRKNINGER av endringer?

**Tvister
identifiseres
tidlig**

**Tvister
påvirker ikke
fremdriften**

**Probl. kan
transformeres
til øk. spm.**

**ER PROSEDYRER
ER VIKTIGERE !!**

DET NYTTIG ENDRINGSSYSTEMET

Behovet for fleksibilitet

Antesipert forsinkelse

Selskapets mislighold

Nye leverandører

Force majeure

Innstilling av Arbeidet

Forstyrrelser fra Selskapets representant

Innhold:
ENDRINGSSYSTEMET

Denne side opp

1. DE MATRIELLE REGLER

- HVA kan endres?
- NÅR kan det endres?
- HVEM kan endre det?
- HVORDAN kan det endres?
- VIRKNINGER av endringer?
- MIDLERTIDIGE ORDNINGER ved tvist

2. DE PROSESSUELLE REGLER

- Regler om behandling av TVISTER om
- FORELIGGER det en endring?
 - VIRKNINGER av endringer?

Tvister identifiseres tidlig

Tvister påvirker ikke fremdriften

Probl. kan transformeres til øk. spm.

ER PROSEDYRER VIKTIGERE!

*Denne side
siden*

**14. UTVIDET BRUK AV
ENDRINGSSYSTEMET I NF 05:
SELSKAPETS KONTRAKTSBRUDD**

14.1 Ingen upraktisk situasjon

- Følger av at selskapet skal yte naturelt i betydelig omfang (brudd på *betalingsplikt* behandles ikke etter endringsreglene)
- Reguleres av art. 27.1, art. 16.6 er info-bestemmelse uten materielt innhold
- Sml.kjl. Kap. VII («Selgerens krav ved kontraktsbrudd fra kjøperens side»)

14.2 Typer kontraktsbrudd

- Selskapet er forsinket med å oppfylle sine plikter
- Selskapets leveranser er mangelfulle

27.1 Dersom **Selskapet er forsinket med levering av ytelser, med å fatte beslutninger eller å utføre andre plikter som Selskapet har i henhold til Kontrakten**, har Leverandøren krav på justering av Fremdriftsplanen og/eller Kontraktsprisen i henhold til reglene i art. 12 til 16. Slik justering skal reflektere konsekvensene for Leverandøren av Selskapets forsinkelse.

Leverandøren har tilsvarende rett til endring av Fremdriftsplanen og tillegg til Kontraktsprisen ved forsinkelser og økte kostnader som skyldes **mangelfull oppfyllelse av ytelser som påhviler Selskapet etter Kontrakten**. Slik justering skal likevel ikke foretas i den utstrekning forsinkelsen skyldes at Leverandøren ikke har oppfylt sine forpliktelser i henhold til art. 6.

14.3 Materiell virkning

- Justering av tid/pris skal «reflektere konsekvensene av den forsinkelse» leverandøren påføres ved kontraktsbruddet (art. 27.1 annet pkt.)
- Forbehold ved mangler leverandøren ikke har påpekt i tide (art. 27.1 annet ledd, i.f.)

27.1 Dersom Selskapet er forsinket med levering av ytelser, med å fatte beslutninger eller å utføre andre plikter som Selskapet har i henhold til Kontrakten, har Leverandøren krav på justering av Fremdriftsplanen og/eller Kontraktprisen i henhold til reglene i art. 12 til 16. **Slik justering skal reflektere konsekvensene for Leverandøren av Selskapets forsinkelse.**

Leverandøren har tilsvarende rett til endring av Fremdriftsplanen og tillegg til Kontraktprisen ved forsinkelser og økte kostnader som skyldes mangelfull oppfyllelse av ytelser som påhviler Selskapet etter Kontrakten. **Slik justering skal likevel ikke foretas i den utstrekning forsinkelsen skyldes at Leverandøren ikke har oppfylt sine forpliktelser i henhold til art. 6.**

14.4 Vilkår for å påberope kontraktsbruddet: Endringsordrekrav

- Krav til form og innhold som ved ordinære endringer
- Preklusiv frist fra leverandøren faktisk har oppdaget kontraktsbruddet

27.2 Selskapet skal utstede Endringsordre etter reglene i art. 12 til 16 vedrørende justeringer av Fremdriftsplanen og tillegg til Kontraktsprisen som følge av Selskapets kontraktsbrudd. Dersom ikke Leverandøren har fremsatt Endringsordrekrav uten ugrunnet opphold etter at han har oppdaget kontraktsbruddet, taper han retten til å påberope seg dette.

**15. UTVIDET BRUK AV
ENDRINGSSYSTEMET I NF 05: FORCE
MAJEURE PÅ SELSKAPETS ELLER
LEVERANDØRENS SIDE (ART. 28)**

15.1 Force Majeure

- Definisjon av force majeure
- Virkning av force majeure

1.8 Force Majeure betyr en hendelse utenfor en parts kontroll som han ikke burde ha forutsett da Kontrakten ble inngått og som han heller ikke med rimelighet kan ventes å overvinne eller avverge virkningene av.

28.1 Ingen av partene skal anses for å ha misligholdt en forpliktelse etter Kontrakten i den utstrekning han kan godtgjøre at overholdelse av den er blitt forhindret på grunn av Force Majeure.

15.1 Force Majeure

- Koblingen til endringsystemet (art. 28.3 tredje ledd)

28.3 Bortsett fra det tilfelle som er angitt i annet avsnitt skal **hver av partene dekke sine omkostninger som skyldes en Force Majeure-situasjon.**

Dersom Selskapet påberoper seg Force Majeure, skal art. 18.1 og 18.2 gjelde tilsvarende.

Innen 14 Dager etter at Force Majeure-situasjonen har opphørt, skal Leverandøren fremsette eventuelle krav om justering av Vedlegg C etter reglene i art. 12 til 16. Vedlegg C skal i tilfelle justeres under hensyntagen til den forsinkelse som Leverandøren er påført som følge av Force Majeure-situasjonen.

16. UTVIDET BRUK AV ENDRINGSSYSTEMET I NF 05: ANNET

16.1 Endringer av lover og regler (art. 5.1 i.f.)

5.1 Leverandøren skal holde seg informert om og rette seg etter:

- a) lover og forskrifter som gjelder på en Byggeplass og det sted der Kontraktsgjenstanden i henhold til Kontrakten skal benyttes, og
- b) krav og pålegg som er fastsatt av klasseinstitusjoner og offentlige myndigheter, og
- c) gjeldende fagforenings- og lønnsavtaler.

Vedtas lover og forskrifter som nevnt i første avsnitt punkt a) eller gis det krav og pålegg som nevnt i første avsnitt pkt. b) etter Kontraktens undertegning, og dette nødvendiggjør Endring av Arbeidet eller dets utførelse som påvirker Leverandørens kostnader eller fremdrift, kan hver av partene kreve endring av Kontraktprisen eller Fremdriftsplanen som reflekterer virkningen av slike vedtak, krav eller pålegg. Slik behandles også endringer i offentlige myndigheters praktisering av lover og forskrifter som nevnt i første avsnitt punkt a). **Reglene i art. 12 til 16 gjelder tilsvarende, slik at fristen for å fremsette Endringsordrekrav løper fra det tidspunkt Leverandøren fikk eller burde ha fått kunnskap om de forhold som begrunner kravet.**

16.2 Forstyrrelser fra selskapets representant (art. 3.3 i.f.)

3.3 Leverandøren skal gi Selskapets Representant adgang til Byggeplass(ene) og Arbeidet i arbeidstiden. Det samme gjelder personer bemyndiget av Selskapets Representant, forutsatt at bemyndigelsen er varslet i rimelig tid.

Dersom Leverandøren mener at Selskapets Representant eller personer med bemyndigelse fra ham ved sitt nærvær hindrer Arbeidets fremdrift, skal han uten ugrunnet opphold etter at han ble klar over forholdet fremsette krav som nevnt i art. 16.1.

16.3 Tilkomst for fremmede leverandører (art. 4.3 i.f.)

4.3 Leverandøren har, innenfor de rammer som settes av Vedleggene A og C, plikt til å samarbeide med Selskapet og andre leverandører og innrette seg i forhold til disse, slik at alle aktiviteter på en Byggeplass kan skje rasjonelt og uten forsinkelse.

Selskapet har rett til å utføre arbeid og til å la andre leverandører utføre arbeid på Kontraktsgjenstanden i den utstrekning dette fremgår av Vedlegg A eller C. **Dersom Selskapet ønsker slikt arbeid utført som ikke fremgår av Vedlegg A eller C, gjelder reglene i art. 12 til 16 tilsvarende.**

16.4 Retting av feil i selskapets leveranser (art. 6.4)

6.1 Leverandøren skal søke etter mangler og uoverensstemmelser i Tegninger og Spesifikasjoner. Leverandøren skal uten ugrunnet opphold gi varsel til Selskapet dersom mangler og uoverensstemmelser oppdages.

6.2 Ved mottagelse av Selskapets Leveranser skal Leverandøren umiddelbart foreta en visuell undersøkelse av dem og innen 48 timer etter mottagelsen gi Selskapet varsel om mangel som er oppdaget ved en slik undersøkelse.

Leverandøren skal deretter, innen rimelig tid og ikke senere enn den frist som er nevnt i Vedlegg G, foreta slike undersøkelser som er beskrevet i Vedlegg G og ellers slike undersøkelser som en samvittighetsfull kjøper ville foreta. Leverandøren skal gi Selskapet varsel straks en mangel oppdages.

6.3 Har ikke Leverandøren varslet Selskapet i henhold til art. 6.1 eller 6.2 om mangler og uoverensstemmelser som er oppdaget, og Selskapet som følge av dette påføres ekstra utgifter i forbindelse med Arbeidet som ikke er dekket av forsikring, eller taper rettigheter eller garantier, skal alle slike omkostninger som følger av dette bæres av Leverandøren. Det samme gjelder dersom slike mangler og uoverensstemmelser burde ha vært oppdaget gjennom Leverandørens kvalitetsstyringssystem eller ved slike undersøkelser som nevnt i art. 6.2.

6.4 Etter å ha mottatt varsel fra Leverandøren i henhold til art. 6.1 eller 6.2, skal Selskapet uten ugrunnet opphold enten sørge for nødvendig retting eller gi Leverandøren instruks om hvorledes han skal forholde seg. Reglene i art. 12 til 16 gjelder tilsvarende.

16.5 Solvenssvikt hos utpekt underleverandør (art. 8.2 i.f.)

8.2 Leverandøren er ansvarlig etter Kontrakten for Underleveranser.

Dersom Selskapet inngår Rammeavtaler med en eller flere leverandører og disse overføres til Leverandøren, skal Leverandørens direkte ekstra utgifter bæres av Selskapet dersom Leverandøren kan dokumentere at Underleverandøren i henhold til en Rammeavtale ikke kan levere innenfor angitte leveringsfrister i Rammeavtalen eller dersom det i Rammeavtalen ikke er angitt leveringsfrister og Leverandøren dokumenterer at leveransen ikke kan benyttes i Leverandørens fabrikkasjon innenfor fastsatt Fremdriftsplan. Disse bestemmelser kommer likevel ikke til anvendelse dersom det kan påvises at forsinkelsen er forårsaket av forhold fra Leverandørens side. Forøvrig får bestemmelsene i art. 8.2, 3. avsnitt anvendelse for Rammeavtaler som overføres til Leverandøren etter kontraktsinngåelse.

Dersom Selskapet etter inngåelse av Kontrakten overfører en kontrakt om Underleveranser til Leverandøren eller utpeker en Underleverandør, og vilkårene for Underleveransen ikke var kjent for Leverandøren ved inngåelsen av Kontrakten, er Leverandørens ansvar for mangler og forsinkelser som alene skyldes forhold som Underleverandøren svarer for, begrenset til det ansvar Underleverandøren har etter den kontrakt som overføres til Leverandøren. **Dersom Underleverandøren nevnt i art. 8.2 annet og tredje avsnitt går konkurs og kontrakten angående Underleveransen derved faller bort, har Leverandøren krav på justering av Fremdriftsplanen og Kontraktsprisen i henhold til reglene i art. 12-16.**

16.6 Tiltak ved forsinkelse av grunner selskapet svarer for (art. 11.2)

11.2 Mener Leverandøren at Arbeidet ikke kan utføres i samsvar med Vedlegg C på grunn av forhold Selskapet skal holde ham skadesløs for, **gjelder reglene i art. 16 tilsvarende**.
Endringsordrekrav må fremsettes innen utløpet av fristen som er fastsatt i art. 16.1, eller eventuelt den frist som er fastsatt i henholdsvis art. 3.3, 4.3, 5.1, 6.4, 8.2, 18.3, 27.2 og 28.3.

16.7 Tiltak mot forsinkelse generelt (art. 11.4)

11.4 Er de tiltak Leverandøren foreslår eller setter i verk ikke tilstrekkelige til å unngå eller innhente forsinkelsen, kan Selskapet kreve at Leverandøren treffer de tiltak som Selskapet anser nødvendige. Vil Leverandøren gjøre gjeldende at han ikke plikter å sette i verk de tiltak Selskapet krever, gjelder reglene om endring i art. 12 til 16 tilsvarende.

16.8 Langvarig innstilling av arbeidet (art. 18.3)

18.3 Vedlegg C skal justeres for virkningen av innstillingen av Arbeidet. **Art. 12 til 16 gjelder tilsvarende**. Endringsordrekrav må fremsettes uten ugrunnet opphold etter at Selskapet har krevd Arbeidet gjenopptatt.

17. AVBESTILLING (ART. 17)

17.1 Avbestilling

- Upraktisk (annet enn som fordekt heving – som også er upraktisk)
- Forholdet til «negative endringer» (endringsordre som fjerner avtalt arbeid)

13.3 Er nettoeffekten av alle Endringer av Arbeidet at Kontraktsprisen blir mindre enn den opprinnelige kontraktspris, skal Selskapet betale et tillegg i Kontraktsprisen som tilsvarer 6% av differansen, men slik at det skal foretas en rimelig reduksjon av tillegget for så vidt Leverandøren kan utnytte sin arbeidsstyrke på annet hold.

17.2 Etter slik avbestilling skal Selskapet betale:

(...)

d) Leverandørens og Underleverandørens andre utgifter direkte forbundet med en ordnet avslutning av Kontrakten, beregnet så vidt mulig etter reglene i art. 13.2.

17.3 I tillegg til beløp som nevnt i art. 17.2 skal Selskapet innen 30 Dager etter mottatt faktura betale et avbestillingsgebyr som er lik det minste av:

a) 4% av Kontraktsprisen eller

b) 6% av den del av Kontraktsprisen som ikke er betalt på avbestillingsdatoen og heller ikke skal betales etter art. 17.2 a).

18. OPPSUMMERING

Koblingsboks

- Endringsreglene er grunnleggende for å identifisere, presisere og avklare spørsmål om arbeidsomfanget, eventuelle andre forhold selskapet har risikoen for og – som følge av dette – eventuelle tilleggsvederlag og tidsvirkninger

Dynamikk

- Endring konstateres ved sammenligning mellom opprinnelig arbeidsomfang og det selskapet nå krever utført

«Formalisme»?

- Endringsreglene stiller strenge krav til ryddig opptreden (preklusive regler)

Balanse i kontraktsforholdet

- Materiell balanse i reglene søkes oppnådd ved sammenhengen mellom leverandørens arbeids*plikt* og *krav* på justering av vederlag og fremdriftsforpliktelser

Saksbehandlingsregler

- Den materielle balansen søkes også oppnådd ved rimelige saksbehandlingsregler, herunder tvisteløsningsregler

«Uegentlige endringer»

- Endringssystemet blir brukt også for andre kontraktsomlegginger, som ved selskapets kontraktsbrudd og force majeure-tilfelle.

19. Avsluttende eksersis – VO-systemet illustrert ved formløs instruks

Formløs instruks fra selskapet

Formløs instruks fra selskapet

"uten ugrunnet opphold"

Intet
krav om
endr.-ordre

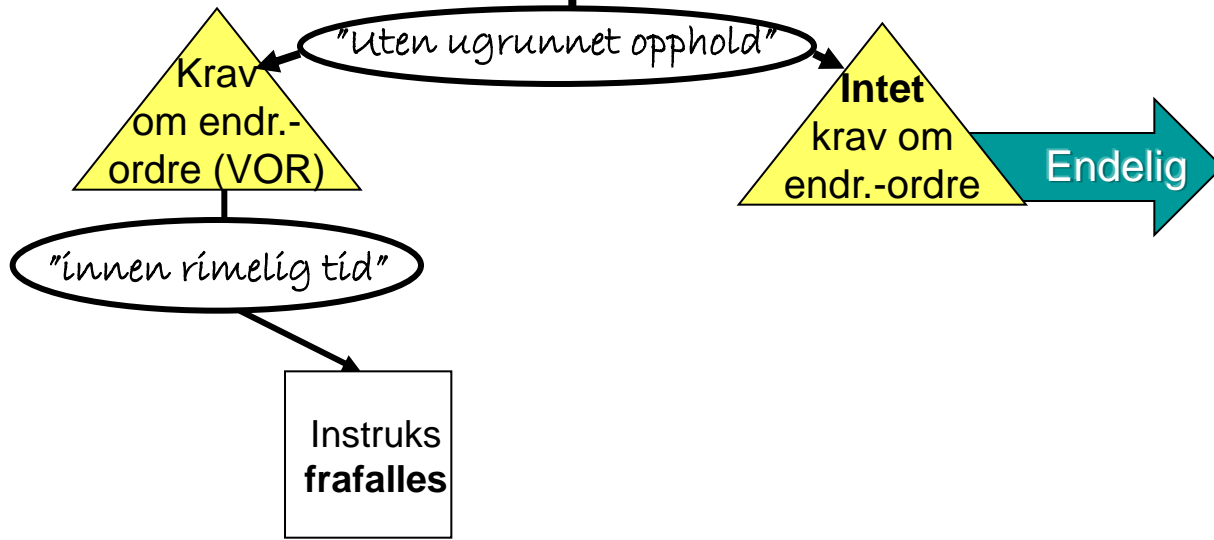
Endelig

**OPPRIN-
NELIG**
arbeids-
omfang

Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Intet tilleggs-vederlag
- Ingen endring i fremdriftsplanen

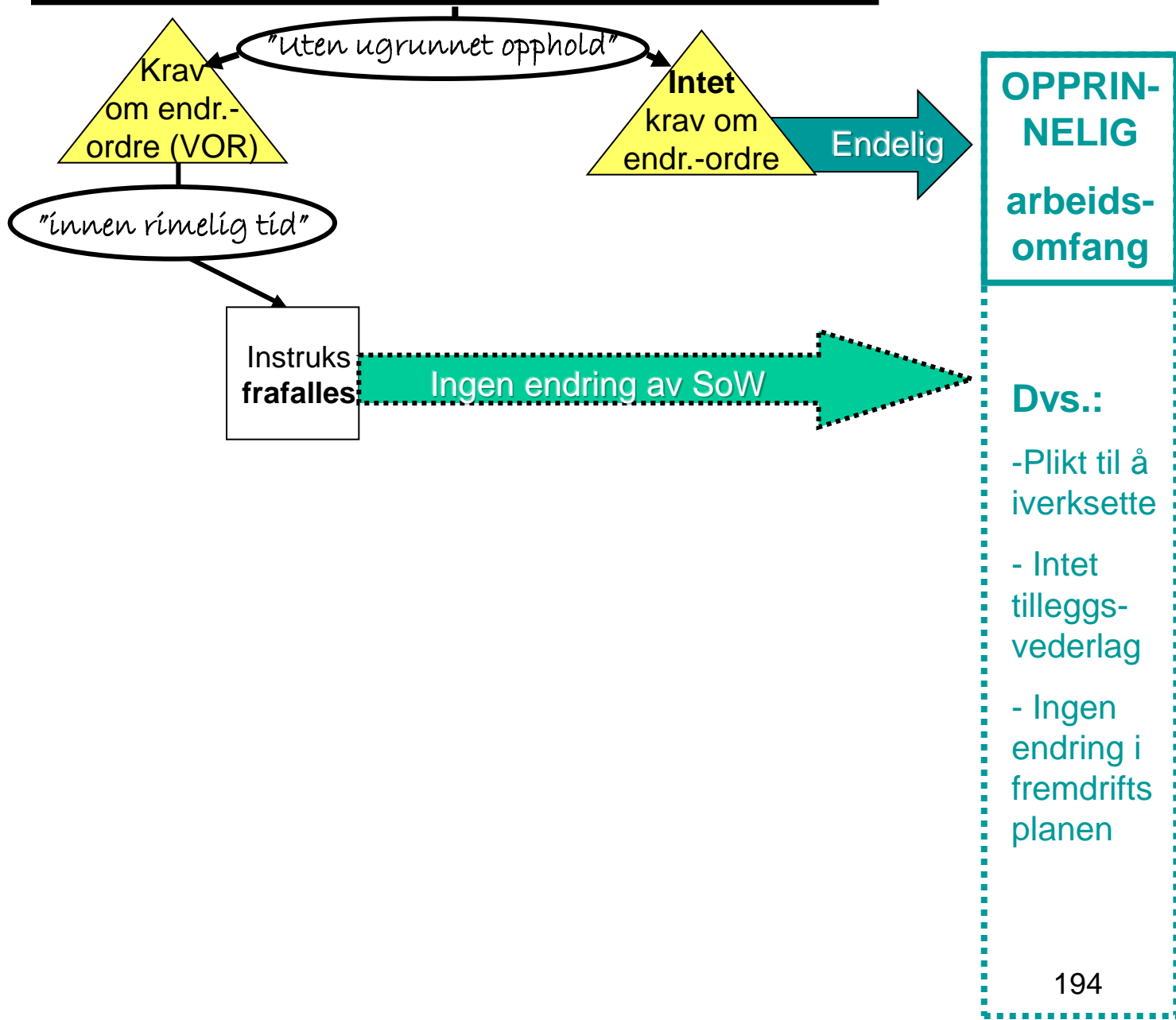
Formløst instruks fra selskapet

OPPRINNELIG arbeidsomfang

- Dvs.:**
- Plikt til å iverksette
 - Intet tilleggsvederlag
 - Ingen endring i fremdriftsplanen

Formløs instruks fra selskapet

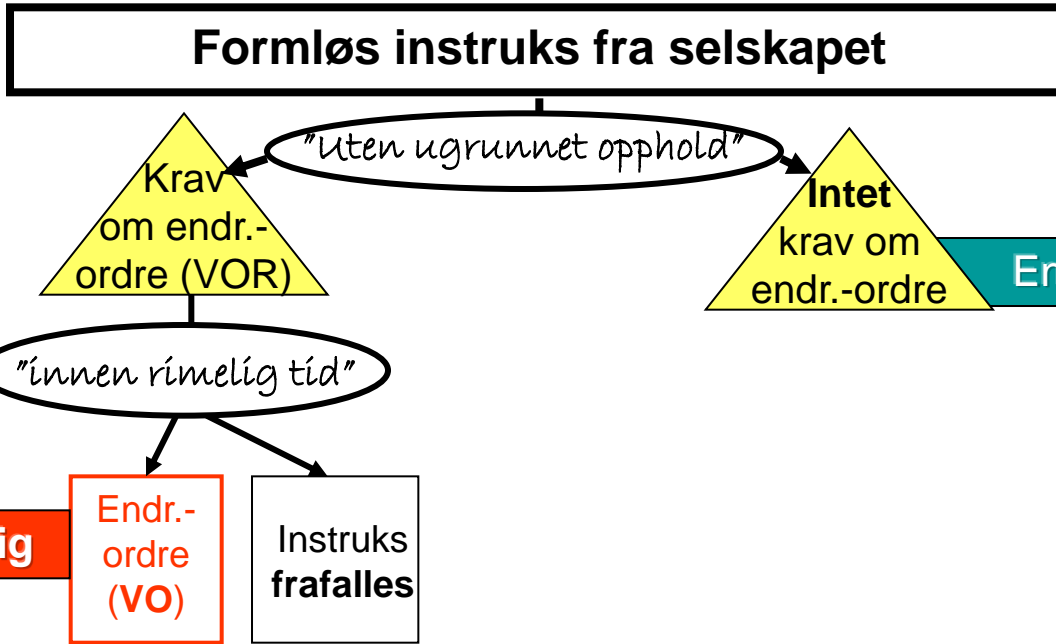

Formløs instruks fra selskapet

ENDRING av arbeids- omfang

Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Mulig tilleggs-vederlag
- Mulig endring i fremdrifts planen

OPPRIN- NELIG arbeids- omfang

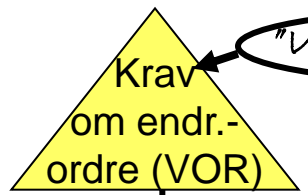
Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Intet tilleggs-vederlag
- Ingen endring i fremdrifts planen

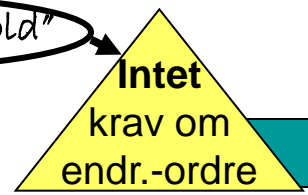
Formløs instruks fra selskapet

ENDRING
av
**arbeids-
omfang**

- Dvs.:**
- Plikt til å iverksette
 - Mulig tilleggs-vederlag
 - Mulig endring i fremdrifts planen

"uten ugrunnet opphold"

Endelig

"innen rimelig tid"

Endelig

Inntil videre

OPPRINDELIG
**arbeids-
omfang**

- Dvs.:**
- Plikt til å iverksette
 - Intet tilleggs-vederlag
 - Ingen endring i fremdrifts planen
- 196

Formløs instruks fra selskapet

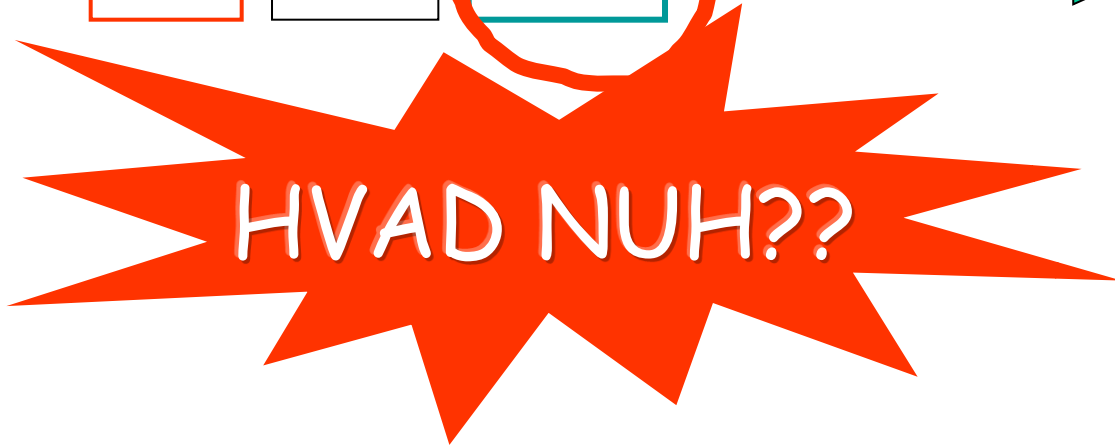
ENDRING
av
arbeids-
omfang

- Dvs.:**
- Plikt til å iverksette
 - Mulig tilleggs-vederlag
 - Mulig endring i fremdrifts planen

OPPRINDELIG
arbeids-
omfang

- Dvs.:**
- Plikt til å iverksette
 - Intet tilleggs-vederlag
 - Ingen endring i fremdrifts planen

Formløs instruks fra selskapet

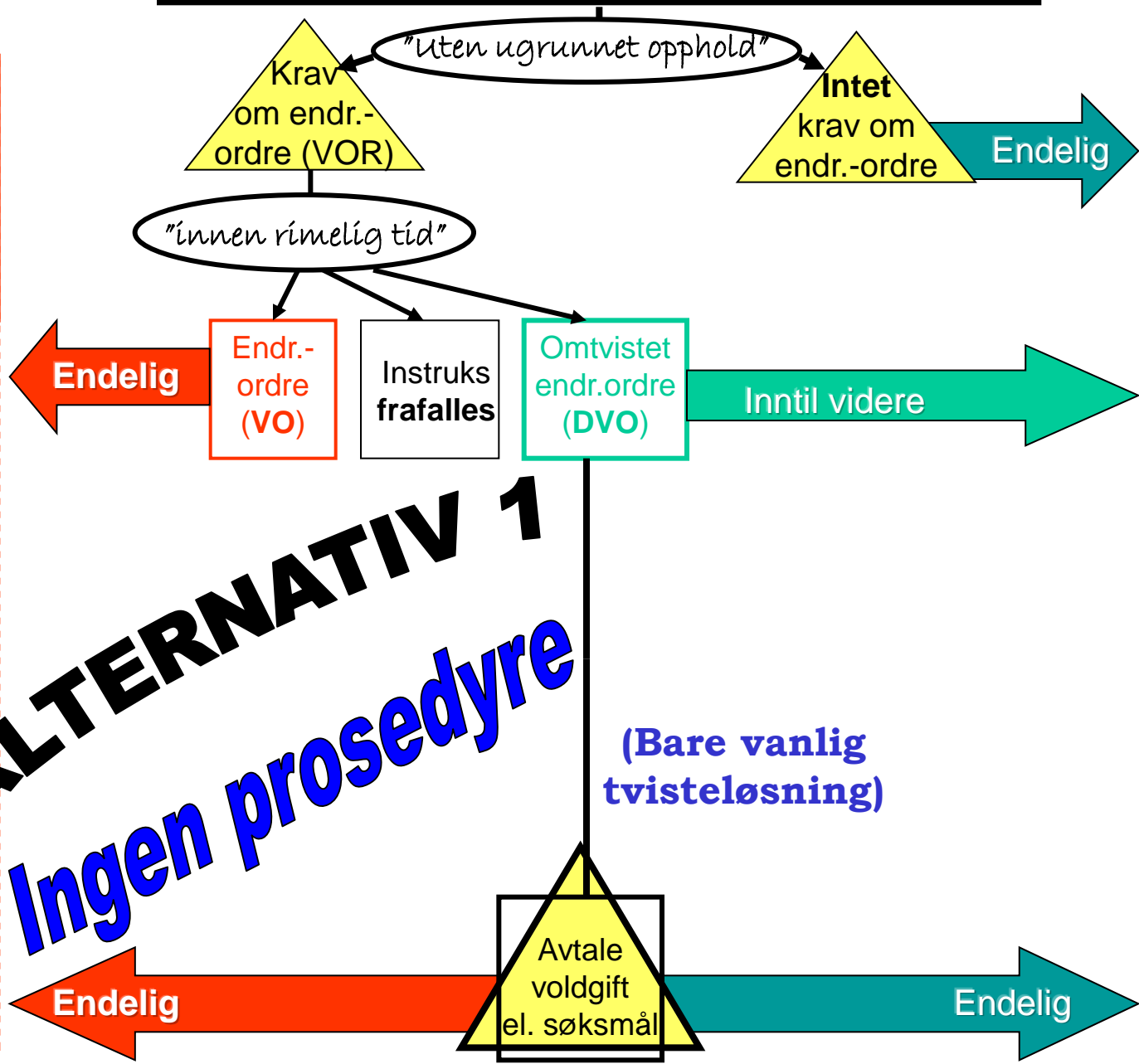
ENDRING
av
arbeids-
omfang

**OPPRIN-
NELIG**
arbeids-
omfang

- Dvs.:**
- Plikt til å iverksette
 - Mulig tilleggs-vederlag
 - Mulig endring i fremdrifts planen

- Dvs.:**
- Plikt til å iverksette
 - Intet tilleggs-vederlag
 - Ingen endring i fremdrifts planen

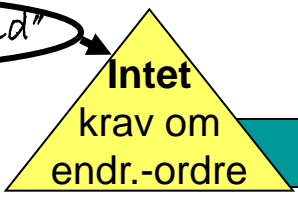
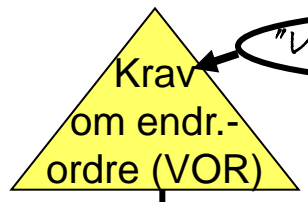
ALTERNATIV 1
Ingen prosedyre

Formløs instruks fra selskapet

ENDRING
av
arbeids-
omfang

- Dvs.:
- Plikt til å iverksette
 - Mulig tilleggs-vederlag
 - Mulig endring i fremdrifts planen

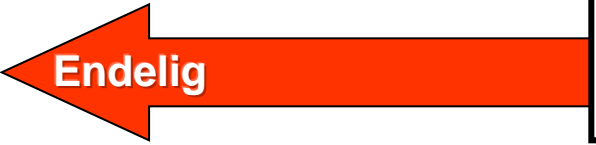
**OPPRIN-
NELIG**
arbeids-
omfang

- Dvs.:
- Plikt til å iverksette
 - Intet tilleggs-vederlag
 - Ingen endring i fremdrifts planen
- 199

ALTERNATIV 2
1983-standardene

Formløs instruks fra selskapet

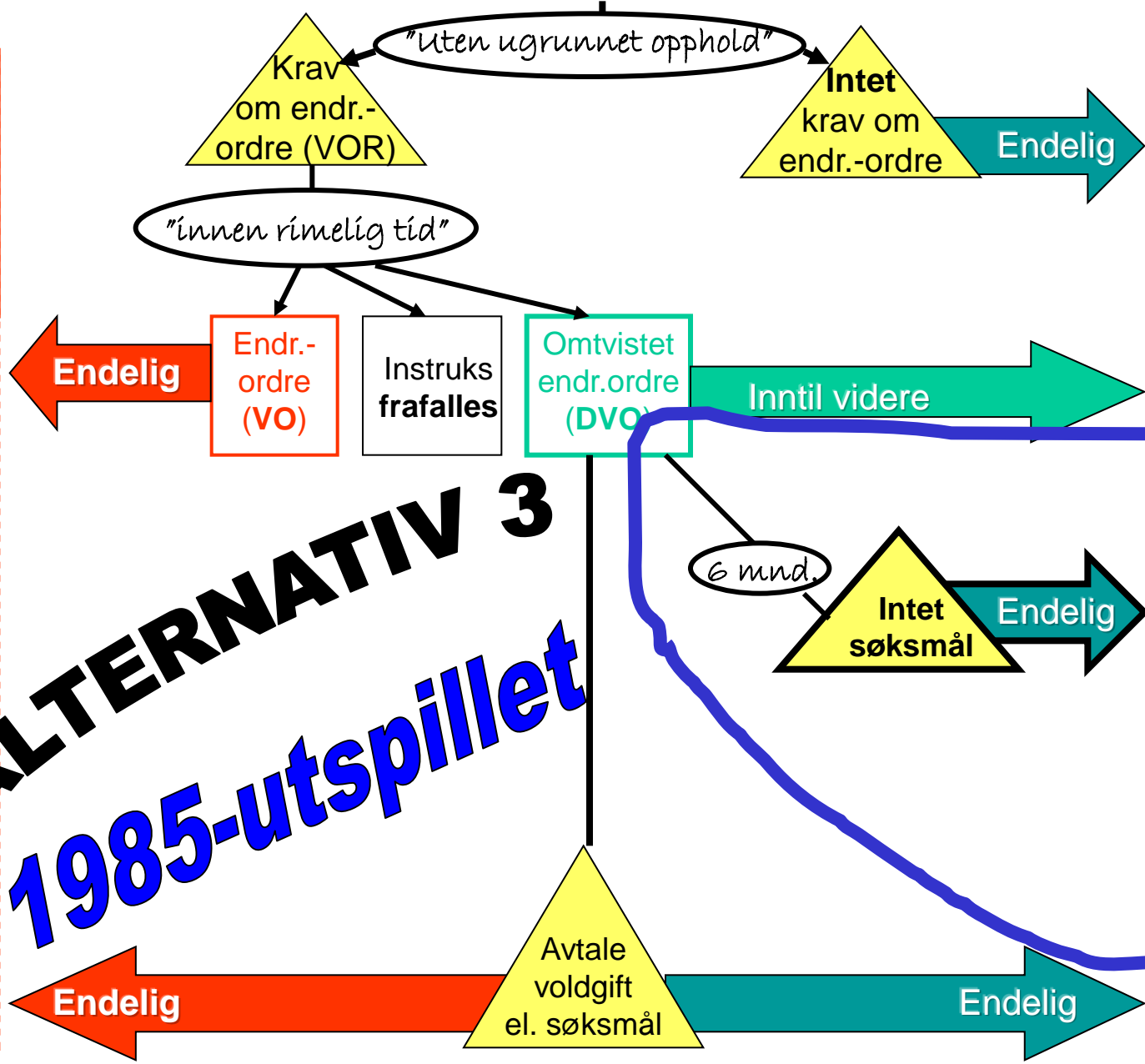
ENDRING
av
arbeids-
omfang

- Dvs.:
- Plikt til å iverksette
 - Mulig tilleggs-vederlag
 - Mulig endring i fremdrifts planen

**OPPRIN-
NELIG**
arbeids-
omfang

- Dvs.:
- Plikt til å iverksette
 - Inet tilleggs-vederlag
 - Ingen endring i fremdrifts planen
- 200

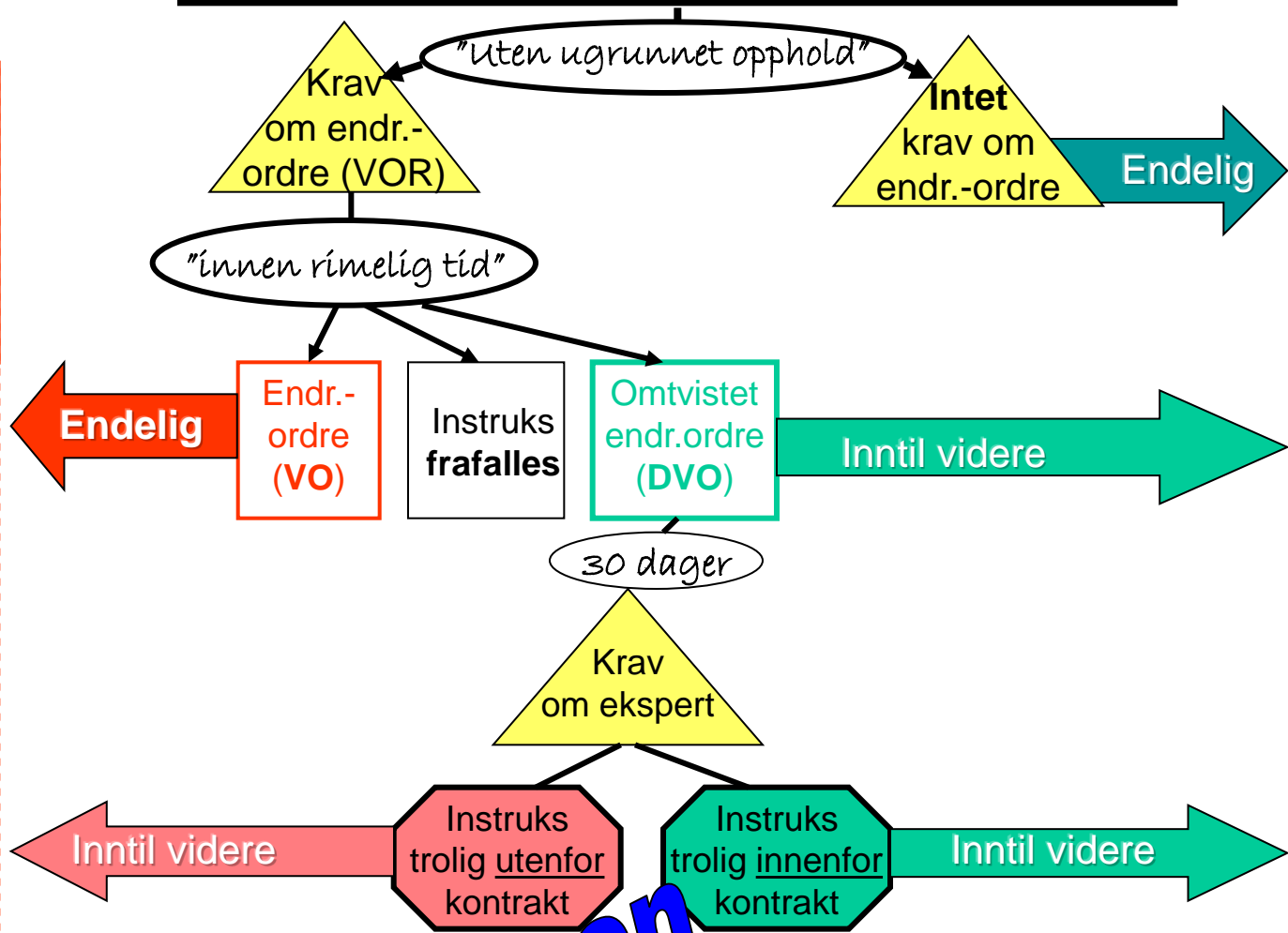
ALTERNATIV 3
1985-utspillet

Formløs instruks fra selskapet

ENDRING
av
arbeids-
omfang

- Dvs.:**
- Plikt til å iverksette
 - Mulig tilleggs-vederlag
 - Mulig endring i fremdrifts planen

OPPRINDELIG
arbeids-
omfang

- Dvs.:**
- Plikt til å iverksette
 - Intet tilleggs-vederlag
 - Ingen endring i fremdrifts planen

NF-løsningen

Formløs instruks fra selskapet

ENDRING
av
arbeids-
omfang

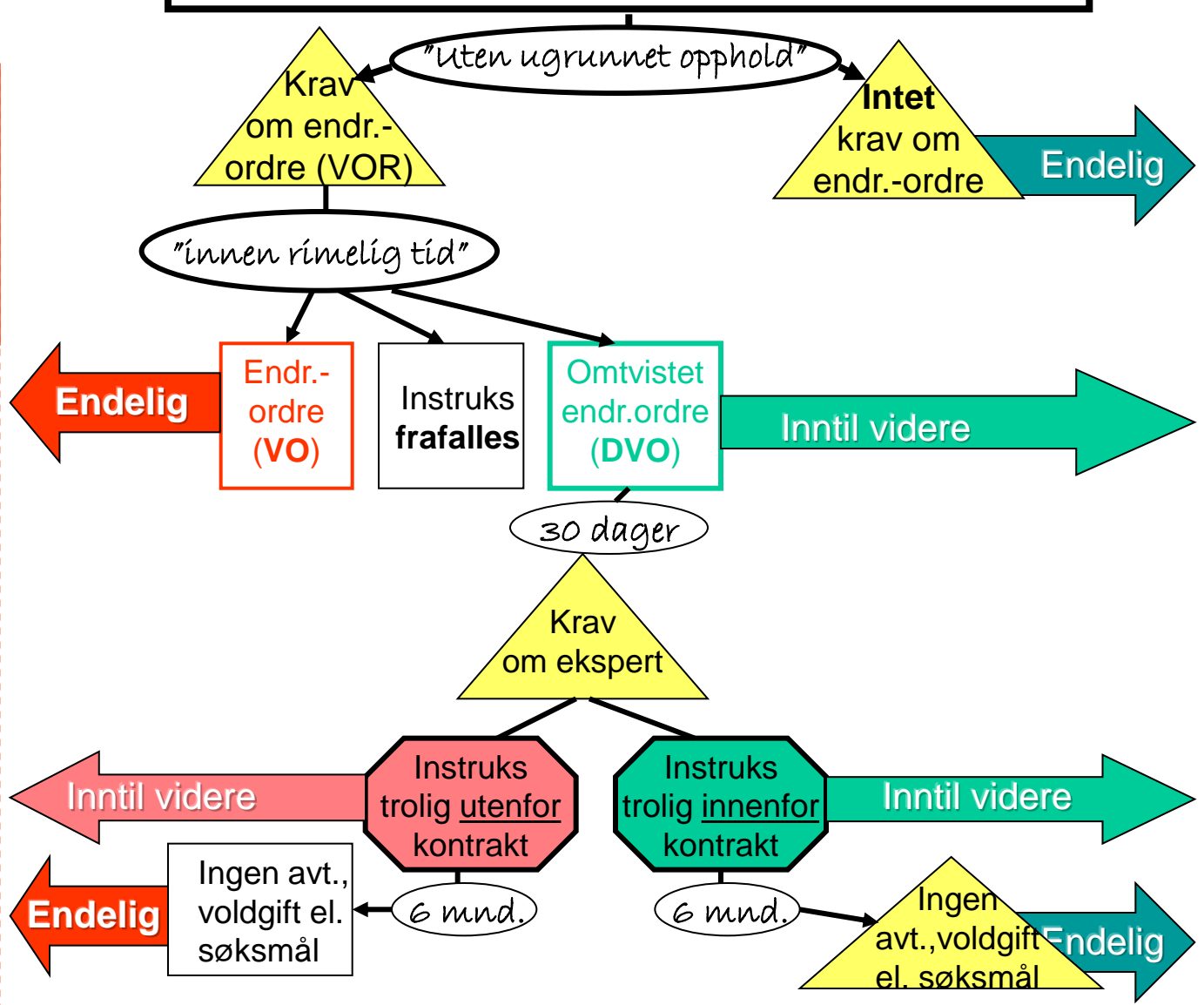
Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Mulig tilleggs-vederlag
- Mulig endring i fremdrifts planen

**OPPRIN-
NELIG**
arbeids-
omfang

Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Intet tilleggs-vederlag
- Ingen endring i fremdrifts planen

Formløst instruks fra selskapet

ENDRING
av
arbeids-
omfang

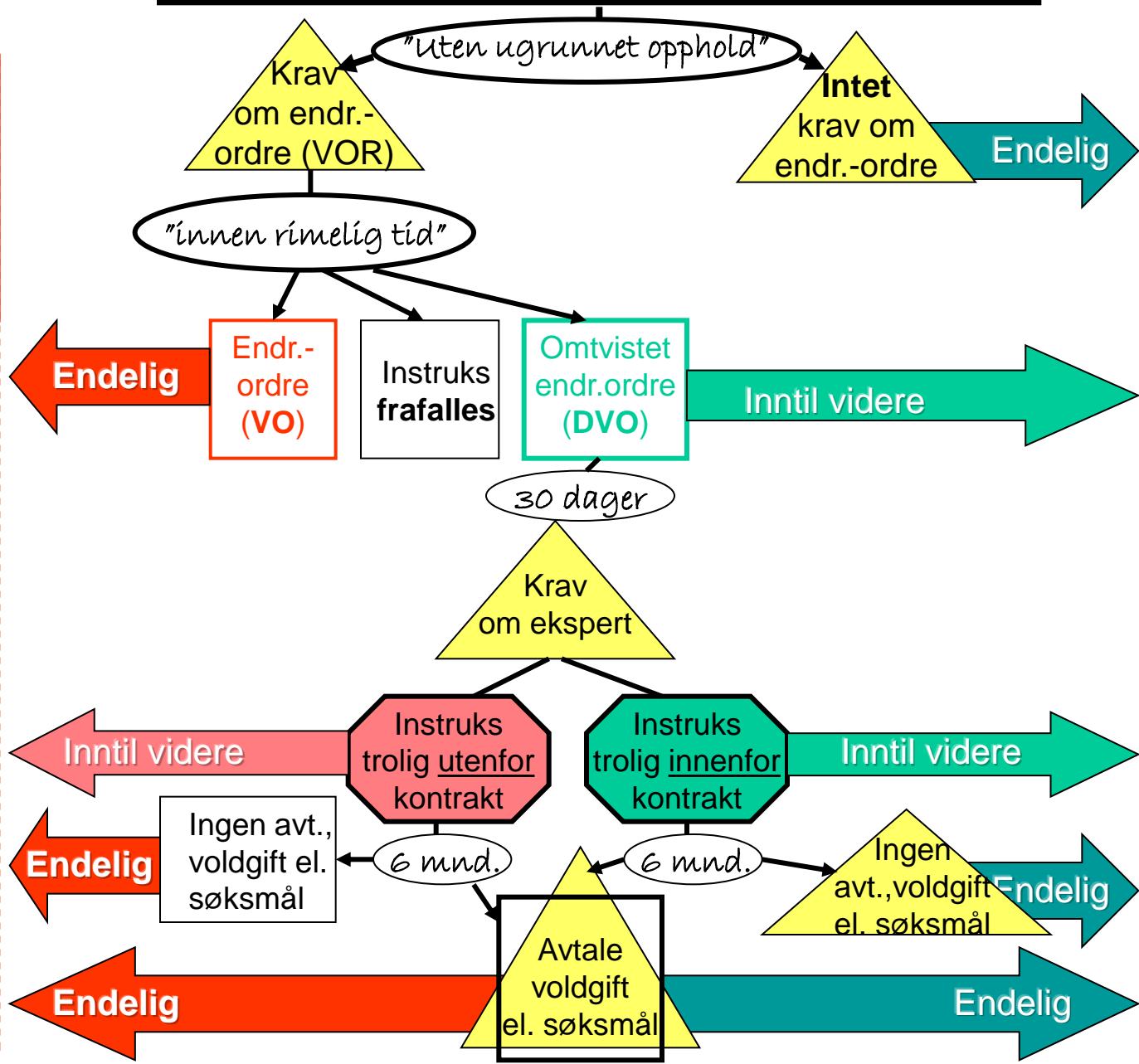
Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Mulig tilleggs-vederlag
- Mulig endring i fremdrifts planen

**OPPRIN-
NELIG**
arbeids-
omfang

Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Intet tilleggs-vederlag
- Ingen endring i fremdrifts planen

Formløs instruks fra selskapet

ENDRING
av
arbeids-
omfang

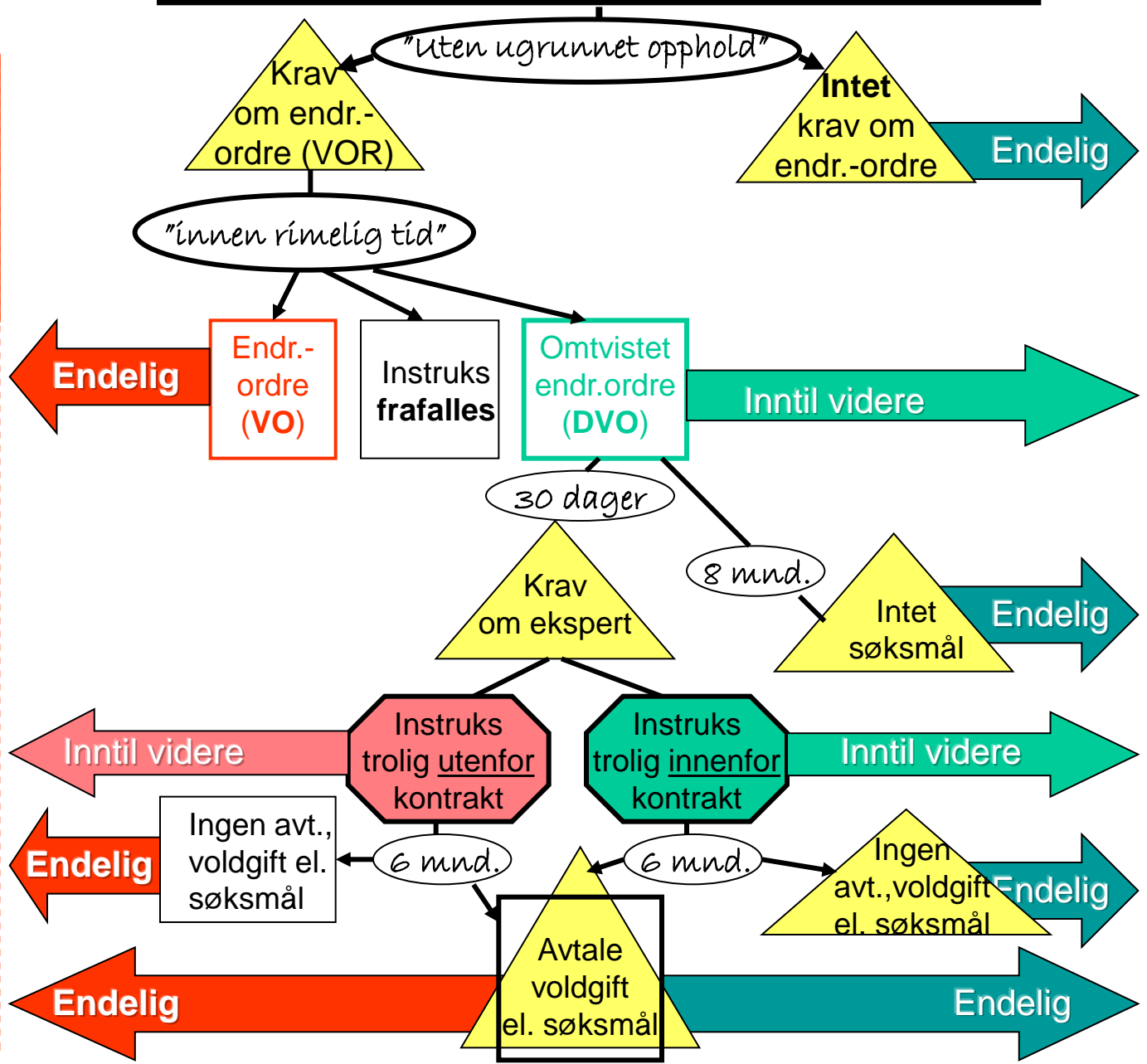
Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Mulig tilleggs-vederlag
- Mulig endring i fremdrifts planen

**OPPRIN-
NELIG**
arbeids-
omfang

Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Intet tilleggs-vederlag
- Ingen endring i fremdrifts planen

Formløst instruks fra selskapet

ENDRING
av
arbeids-
omfang

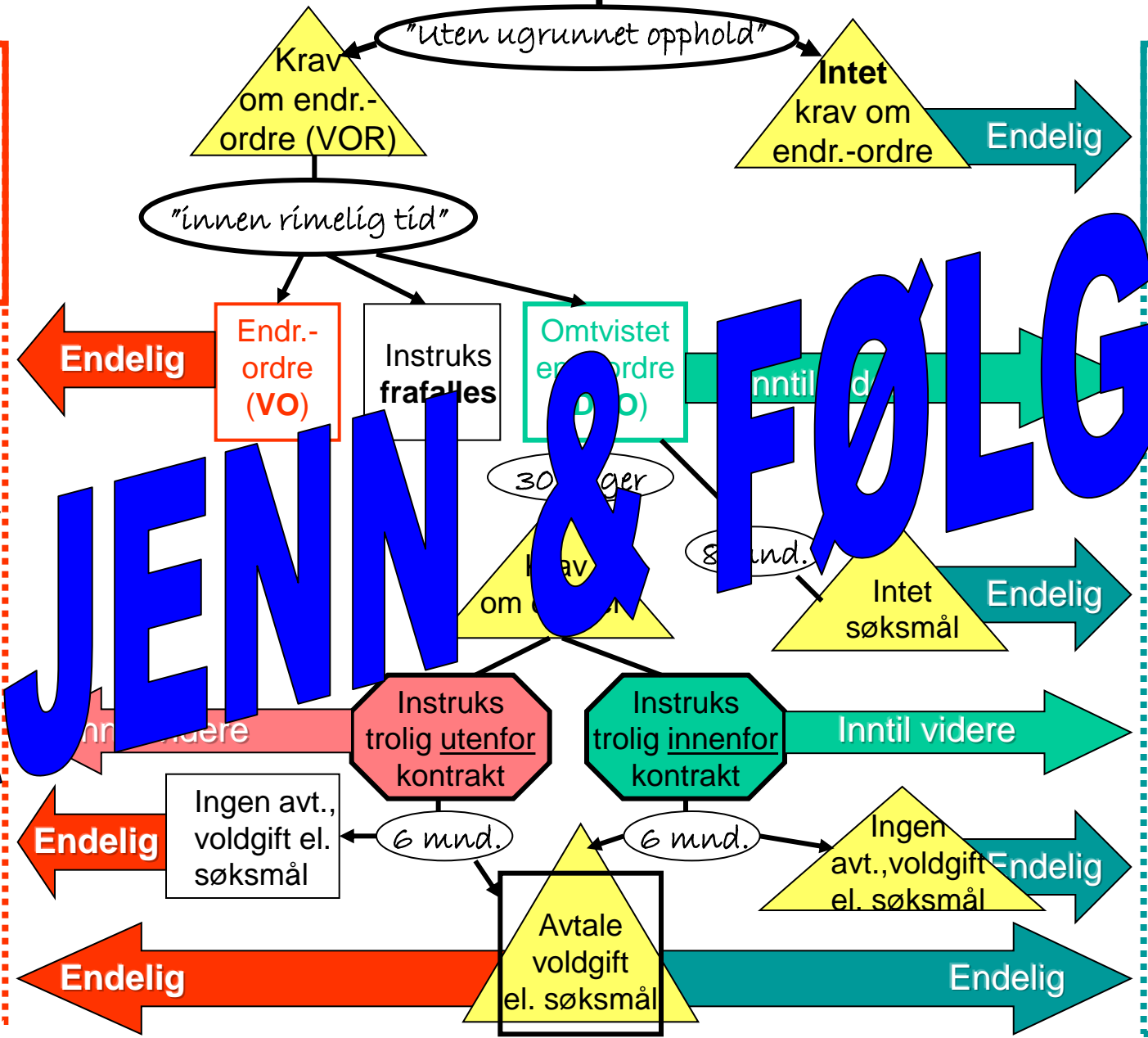
**OPPRIN-
NELIG**
arbeids-
omfang

Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Mulig tillegg ved
- Mulig endring fremdriftsplanen

Dvs.:

- Plikt til å iverksette
- Intet tilleggsvederlag
- Ingen endring i fremdriftsplanen

KJENN & FØLG!